

MÄNS VÅLD MOT KVINNOR I NÄRA RELATIONER

SOCIALARBETARES ARBETE MED VÅLDSUTSATTA KVINNOR

NASIC ARMINA
VAJZOVIC NARIMA

MÄNS VÅLD MOT KVINNOR I NÄRA RELATIONER

SOCIALARBETARES ARBETE MED VÅLDSUTSATTA KVINNOR

NASIC ARMINA
VAJZOVIC NARIMA

Nasic, A. & Vajzovic, N. *Mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Socialarbetares arbete med våldsutsatta kvinnor. Examensarbete i Socialt arbete, 15 högskolepoäng.* Malmö universitet: Fakulteten för hälsa och samhälle, institutionen för Socialt arbete, 2019.

Syftet med denna kvalitativa studie är att undersöka socialarbetares arbete samt upplevelse av arbetet med våldsutsatta kvinnor. I studien har vi undersökt detta utifrån att ta reda på hur detta arbete ser ut som utförs av socialarbetarna samt hur socialarbetarna både känslomässigt upplever och använder sig av emotioner i arbetet med våldsutsatta kvinnor. Detta besvarades genom att ta del av socialarbetarnas egna berättelser om sitt arbete genom semistrukturerade intervjuer. Socialarbetarna är anställda inom olika myndigheter som arbetar med våldsutsatta kvinnor i södra Sverige. Vårt empiriska material har analyserats tillsammans med tidigare forskning och teori, där våra teoretiska utgångspunkter är gräsrotsbyråkrati och emotionssociologi. Studien visar på att våra respondenter har god kunskap om arbetet med våldsutsatta kvinnor som de även upplever vara meningsfullt trots att det är ett känslösamt arbetsområde. Då det är ett känslösamt arbete upplever respondenterna att de ibland behöver hålla en professionell mask för att underlätta hanteringen av de känslor som uppstår i möte med den våldsutsatta. Det framkommer även att respondenterna på olika sätt använder sig av bedömningsinstrumentet FREDA där samtliga upplever att det underlättar arbetet. Hälften av respondenterna upplever samtidigt detta instrument som ett hinder då det inte passar alla typer av våld och kvinnor. Trots att vår lag tydligt beskriver hur arbetet ska se ut, upplever respondenterna att det inte alltid når upp till denna lag. Vi kan inte dra några generella slutsatser kring hur alla socialarbetare agerar i arbetet med våldsutsatta kvinnor i Sverige.

Nyckelord: våld, våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor, våldsutsatta kvinnor, gräsrotsbyråkrati, emotionssociologi, FREDA.

MEN'S DOMESTIC VIOLENCE AGAINST WOMEN

SOCIAL WORKERS WORK WITH ABUSED WOMEN

**NASIC ARMINA
VAJZOVIC NARIMA**

Nasic, A. & Vajzovic, N. *Men's domestic violence against women. Social workers work with abused women. Degree project in social work 15 högskolepoäng.* Malmö University: Faculty of Health and Society, Department of social work, 2019.

The aim of this qualitative study is to examine the work performed by social workers and their experience of conducting abused women. In this study, this is examined on the basis of finding out how the work is performed by the social workers and how the social workers both emotionally experience and use emotions in the line of work. Moreover, this was answered by studying the social workers' own stories about their work through semi-structured interviews. The social workers participating in the interview were employed by various establishments who work with women exposed to violence in southern Sweden. Furthermore, the empirical material was analyzed together with previous research and theory, where the theoretical starting points were Street-Level Bureaucracy and sociology of emotions. The study displays that our respondents have good knowledge concerning their work with abused women, also they find their jobs meaningful despite the fact that it is emotionally challenging. To manage the strains the respondents are required to keep a professional mask to facilitate the handling of emotions that arise in the accouterment with the abused women. Henceforth, they use the assessment tool FREDa in different ways, to facilitate their work. However, at the same time, half of the respondents' experience that the instrument may be an obstacle as it does not suit all types of violence and women. Although the Swedish law has clear descriptions' on how the work should be performed, the respondents feel that it is not always possible to acquire it. Finally, no general conclusions can be drawn about how all social workers act in their work with abused women.

Keywords: violence, domestic violence, men's violence against women, abused women, Street-Level Bureaucracy, sociology of emotions, FREDa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING OCH PROBLEMFORMULERING	5
1.1 Syfte och frågeställning	6
2 BAKGRUND	7
2.1 Kommunens ansvar för våldsutsatta kvinnor	7
2.1.1 Socialnämndens ansvar	7
2.1.2 Socialtjänstens ansvar	7
2.1.3 Socialarbetarens ansvar	8
2.2 Bedömningsinstrumentet FREDA	9
3 KUNSKAPSLÄGE	10
3.1 Hur många som utsatts för våld	10
3.2 Vart kvinnor vänder sig	10
3.3 Socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor	11
4 TEORI	13
4.1 Gräsrotsbyråkrati	14
4.2 Emotionssociologi	16
5 METOD	17
5.1 Urval	17
5.2 Datainsamling	18
5.3 Analysgenomförande	18
5.4 Tillförlitlighet	19
5.4.1 Trovärdighet	19
5.4.2 Överförbarhet	20
5.4.3 Pålitlighet	20
5.4.4 En möjlighet att styrka och konfirmera	20
5.5 Etiska överväganden	20
5.5.1 Informationskravet	20
5.5.2 Samtyckeskravet	21
5.5.3 Konfidentialitetskravet	21
5.5.4 Nyttjandekravet	21
5.5.5 Forskningssed	21
6 RESULTAT OCH ANALYS	22
6.1.1 Stöd till våldsutsatta kvinnor	22
6.1.2 Handlingsutrymme	24
6.1.3 Att arbeta med bedömningsinstrument	25
6.1.4 Ansvar för arbetet med den våldsutsatta kvinnan	28
6.1.5 Sammanfattning	30
6.2 Vikten av att förstå	31
6.2.1 Medvetenhet kring kvinnans utsatta situation	31
6.2.2 Att möta och finna den våldsutsatta kvinnan	32
6.2.3 Sammanfattning	33
6.3 Att påverkas emotionellt	33
6.3.1 Upplevelse av arbetet	33
6.3.2 Den professionella masken	34
6.3.3 Sammanfattning	36
7 DISKUSSION	36
7.1 Sammanfattning	36
7.2 Metoddiskussion	36

<i>7.3 Resultatdiskussion</i>	37
<i>7.4 Slutsats</i>	38
<i>7.5 Förslag till vidare forskning</i>	39
REFERENSER	40
BILAGOR	43
<i>Bilaga 1 - Intervjuguide</i>	43
<i>Bilaga 2 - Informationsbrev</i>	44
<i>Bilaga 3 – Samtyckesblankett</i>	45

1 INLEDNING OCH PROBLEMFÖRMULERING

*”Frihet från våld är en mänsklig rättighet och samhällets ansvar”
(Unizon, 2018).*

Då ett stort intresse för oss ligger i ämnet om mäns våld mot kvinnor i nära relationer, har vi valt ett forskningsområde som handlar om arbetet socialarbetare utför för att kvinnan ska kunna uppnå denna frihet Unizon (2018) ovan beskriver.

Enligt Nationellt centrum för kvinnofrid (2018a), förekommer mäns våld mot kvinnor över hela världen och inom alla kulturer. Det är idag erkänt som ett globalt samhällsproblem, en kränkning av mänskliga rättigheter och ett allvarligt folkhälsoproblem (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2018a). World Health Organization (2017) understryker detta folkhälsoproblem och menar därpå att intimt partnervåld och sexuellt våld är ett särskilt stort folkhälsoproblem och en kränkning av kvinnors mänskliga rättigheter. Ungefär 1 av 3, det vill säga 35% av kvinnor över hela världen har någon gång under sin livstid upplevt antingen fysiskt och/ eller sexuellt intimt partnervåld. Att våld sker i nära relationer innebär att det sker mellan närstående och detta våld kan se olika ut. Beskrivningen av det intima partner våldet refererar till beteenden av en närstående och intim partner som orsakar psykisk, fysisk -och sexuell skada, som även kan innefatta psykiskt missbruk, fysisk aggression, sexuellt tvång och andra kontrollerande beteenden (World Health Organization, 2017). Grände, Lundberg & Eriksson (2009) uppger att våldet även kan uttrycka sig i prostitution, våldtäkt, människohandel för sexuella ändamål, hedersrelaterat våld, könsstympning och ekonomiskt utnyttjande (Grände, m.fl., 2009). UN:s definition av mannens våld mot kvinnan nedan:

“Violence against women means any act of gender-based violence that results in, or is likely to result in, physical, sexual or psychological harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or in private life”. (General Assembly 1993).

Kvinnor är enligt World Health Organization (2017) mer benägna att uppleva detta intima partnervåld om de exempelvis har en låg utbildning och har, eller har haft, missbruk under barndomen och attityder som accepterar våld. Manliga privilegier och kvinnors underordnade status är andra faktorer som påverkar och kan leda till våldet (World Health Organization, 2017). Kvinnor blir enligt Eliasson (1997) tillåtna offer på grund av männens överläge och makt. Detta förstärks av det rådande accepterade samhällsfenomen som finns idag, exempelvis pornografi. Genom att utöva våldet gentemot kvinnan upprätthåller man den mångåriga och sekelgamla dominansen och utnyttjandet av kvinnor. De grova uttryck kvinnor kan bli bemötta av i våldet betraktas enbart som något mannen sagt oavsiktligt, istället för att det ska betraktas som inslag av mäns självklara dominans över kvinnor, utifrån ett både historiskt och kulturellt perspektiv (Eliasson, 1997).

Våldet riktas enligt Grände, Lundberg & Eriksson (2009) mot kvinnor i alla åldrar och samhällsklasser. Våldet utgör ett av de största hoten mot kvinnors liv och hälsa (Grände, m.fl., 2009). Enligt World Health Organization (2017) är en möjlig

följd av våldet att kvinnors mentala, fysiska, sexuella och reproduktiva hälsa påverkas negativt (World Health Organization, 2017).

De anmälningar av misshandelsbrott som gjorts under 2017 där gärningsmannen utövade våld i nära relation mot den våldsutsatta var 12 000 stycken (Brottsförebyggande rådet, 2017). Vidare siffror från Brottsförebyggandet rådet uppger att 85 % av de kvinnor som blivit utsatta för fysiskt våld under år 2012 även blivit utsatta för psykiskt våld. Dock var det samma årtal inte lika vanligt att kvinnor som blivit utsatta för psykiskt våld även blev det fysiskt, vilket visar siffror på 28 % (Brottsförebyggande rådet, 2017). Varför denna dominans, våld och sociala kontroll på alla områden upprätthålls, beror enligt Eliasson (1997) på att följderna av våldet mot kvinnorna tolereras i ett samhälle. Tolerans behöver inte enbart innefatta det som sägs uttryckligen, utan mer vad som görs - eller inte görs - för att stoppa våldsuttrycken. De "förklaringar" som finns för att ursäkta mäns våld mot kvinnor hör till den ideologi om att män och dess manlighet tjänar till att upprätthålla dominans över kvinnor. En sådan "förklaring" och myt kan vara att kvinnan har provocerat fram våldet på något vis och att kvinnan kan vara inadekvat och/ eller illvillig i förhållande till mannen. Detta kan leda till att mansdominansen döljs i ett land som har en jämställdhetssyn och att kvinnor får otillräckligt stöd från allmänheten (Eliasson, 1997).

Socialstyrelsens handbok (2011) om socialnämndens ansvar för våldsutsatta kvinnor beskriver att våldsutsatta kvinnor som av olika skäl söker stöd eller hjälp hos socialtjänsten kan vara utsatta för våld utan att socialtjänsten vet om detta. Därför bör socialtjänsten vara extra uppmärksam på situationer där det kan förekomma våld och våga fråga kvinnan om detta. Det är av vikt att det stöd man ger till kvinnan ska generera till att frigöra och utveckla kvinnans egna resurser samt att man bemöter henne med respekt och ödmjukhet. Nämnden ska vidare kunna erbjuda den våldsutsatta kvinnan olika hjälpinsatser i ett tidigt stadium och samverka med andra aktörer för att ge så bra stöd och hjälp som möjligt. Arbetet med den våldsutsatta kan vara känslösamt, det är därför av vikt att utredaren analyserar sina egna känslor, värderingar och reaktioner i samtalet med den våldsutsatta så att detta inte påverkar mötet med den våldsutsatta i en negativ utsträckning (Socialstyrelsen, 2011). Utifrån beskrivningen ovan menar socialstyrelsen att arbete med våldsutsatta kvinnor ska ske på sådant sätt, men hur upplevs det egentligen av socialarbetare?

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att beskriva socialarbetares upplevelse av det arbete de utför med våldsutsatta kvinnor samt vad detta arbete omfattar. Vidare syftar studien till att beskriva hur socialarbetare känslomässigt upplever arbetet och hur de använder sig av emotioner i arbetet med våldsutsatta kvinnor. Utifrån syftet har följande frågeställningar formulerats:

- Hur arbetar socialarbetare med den våldsutsatta kvinnan?
- Hur upplever socialarbetare arbetet med den våldsutsatta kvinnan?

2 BAKGRUND

I detta kapitel kommer vi att beskriva kommunens, socialnämndens, socialtjänstens och socialarbetarens ansvar i arbetet med våldsutsatta kvinnor. Slutligen presenterar vi en beskrivning av bedömningsinstrumentet FREDA. Detta eftersom de olika ansvarsområdena samt bedömningsinstrumentet FREDA är av relevans och berör arbetets syfte om att beskriva socialarbetarens upplevelser av arbetet med våldsutsatta kvinnor.

2.1 Kommunens ansvar för våldsutsatta kvinnor

Kommunen har enligt Socialtjänstlagen (SoL), det yttersta ansvaret för de som vistas i kommunen. Följande beskrivningar nedan står i SoL.

”Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.” (Socialtjänstlag 2 kap 1§).

Lagen ovan förklarar kommunens huvudansvar. Utöver kommunens ansvar så har socialnämnden ett viktigt ansvar som förklaras nedan.

2.1.1 Socialnämndens ansvar

Enligt Ekström (2018) är det den politiskt valda socialnämnden som formellt sett är ansvariga för det arbete som utförs inom ramen för den kommunala socialtjänsten (Ekström, 2018). Till socialnämndens uppgifter hör att

- göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen,
- medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda främja goda miljöer i kommunen,
- informera om socialtjänsten i kommunen,
- genom uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden,
- svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det. (Socialtjänstlagen 3 kap. 1§).

Nämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne, och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan, organisationer och föreningar (Socialtjänstlag 3 kap 5§). Socialnämndens insatser ska därför i den utsträckning det går och nämnden ska enligt prop. 2006/07:38 kunna erbjuda stödinsatser av olika slag till våldsutsatta kvinnor i ett tidigt stadium (Regeringens proposition). En utredning kan däremot enligt Hällen & Sinisalo (2018) inte inledas mot den vuxna våldsutsattas vilja (Hällen & Sinisalo, 2018).

Utöver socialnämndens ansvar så har socialtjänsten ett viktigt ansvar som förklaras nedan.

2.1.2 Socialtjänstens ansvar

En myndighet som enligt Socialstyrelsen (2009) bär det största ansvaret för att hjälpa våldsutsatta människor i samhället är socialtjänsten. Deras uppgift är främst att ingripa och finna lösningar till sociala problem som dyker upp. En del i detta

ansvar innebär att utveckla metoder som ska skydda och stödja utsatta människor, bland annat våldsutsatta kvinnor. Socialtjänstens ansvar regleras framför allt genom socialtjänstlagen (Socialstyrelsen, 2009). Socialtjänstlagen beskrivs enligt Ekström (2018) som en ramlag som bygger på ett helhetsperspektiv. Nedan beskrivs en paragraf som Ekström anser vara relevant gällande våldsutsatta (Ekström, 2018). I Paragraf 1 kap 1 § SoL framkommer det att samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- ekonomiska och sociala trygghet,
- jämlikhet i levnadsvillkor,
- aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet (Socialtjänstlag 1 kap. 1 §). Wallberg (2003) skriver att ovanstående paragraf anger hur det sociala arbetet ska utformas samt hur det ska tjäna som utgångspunkt för ett respektfullt bemötande som alla som söker sig till socialtjänsten bör få. Delar i paragrafen som ”främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor” liksom ”frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser” beskriver vad socialtjänstens insatser för våldsutsatta kvinnor bör grundas i (Wallberg, 2003).

Vidare förklaras det i Socialtjänstlagen, vad socialtjänstens särskilda ansvar är gällande våldsutsatta kvinnor. Det uppges att det till nämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Nämnden ska även särskilt beakta att kvinnor som är eller som har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående, kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Ännu ett ansvar nämnden har är att barn som utsatts för brott samt dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver (Socialtjänstlag 5 kap. 11 §). Denna lagen är enligt Enander (2014) tydlig vad det gäller socialtjänstens ansvar för våldsutsatta kvinnor, men ger dock ingen vägledning om hur insatserna ska genomföras (Enander, 2014). Enligt socialtjänstlagen framkommer det att insatser inom socialtjänsten vara av god kvalitet samt att personal med lämplig utbildning och erfarenhet ska vara de som utför uppgifter inom socialtjänsten (Socialtjänstlag 3 kap. 3 §).

Nationellt centrum för kvinnofrid (2018b) beskriver att socialtjänsten ska kunna erbjuda kvinnan ett tillfälligt boende som ska ha skyddsanordningar och kvalificerad personal om behov finns, annars ska socialtjänsten kunna erbjuda annat lämpligt boende. Socialtjänsten ska erbjuda kvinnan råd och stöd ifall hon är i behov av det samt hjälpa till de kontakter hon önskar inom exempelvis polis, sjukvård eller skatteverket med mera. Den våldsutsatta kvinnans ekonomiska situation är avgörande för hennes möjlighet att lämna våldsutövaren. Därför bör socialtjänsten enligt 4 kap. 1 § SoL erbjuda bistånd till den som inte själv kan tillgodose sina behov (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2018b). Socialarbetare arbetar utifrån lagarna och målen som socialtjänsten har för att verka för våldsutsatta kvinnor.

2.1.3 Socialarbetarens ansvar

Socialarbetare inom socialtjänsten är enligt Amnesty International (2004) nyckelaktörer i arbetet med våldsutsatta kvinnor. Socialarbetare är de som utför och arbetar utifrån socialtjänstlagen vilket är en ramlag. I Amnestys rapport

beskrivs det att socialarbetare som arbetar med våldsutsatta kvinnor behöver göra egna tolkningar av lagen. Yttre faktorer kan ha betydelse för socialarbetarens bedömning av ärendet. De yttre faktorerna kan exempelvis vara personkemi, erfarenhet och tidigare möten med klienten. Amnesty tar även upp att när individuella bedömningar görs finns det en risk att beslut och insatser ges på felaktiga grunder och kvinnan kan gå miste om de insatser som hon är i behov av (Amnesty 2004).

Enligt Hällen och Sinisalo (2018) bör socialarbetaren kartlägga våldet och vad kvinnan blivit utsatt för. En del kvinnor har normaliserat våldet och har därför förminskat det. Kvinnan behöver därför hjälp med att definiera våldet hon blivit utsatt för. Socialarbetarens uppgift är att informera och erbjuda den våldsutsatta det stöd och den hjälp hon behöver (Hällen & Sinisalo 2018). För att socialarbetaren skall kunna göra detta kan bedömningsinstrumentet FREDA vara aktuellt.

2.2 Bedömningsinstrumentet FREDA

Ett bedömningsinstrument som används i arbetet med våldsutsatta kvinnor är FREDA. Bedömningsinstrumentet FREDA är enligt Socialstyrelsen (2014) ett självstyrt riskbedömningsinstrument som är en del av socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer. Instrumentet består av tre delar: FREDA-kortfrågor, FREDA-beskrivning och FREDA-farlighetsbedömning. Instrumentet används för att i socialtjänstens och andra verksamheters arbete kunna identifiera våldet tillsammans med den våldsutsatta och därmed kunna bedöma behov av stöd och skydd (Socialstyrelsen 2014).

Första delen, FREDA-kortfrågor används för att kunna med stöd av kortfrågor identifiera våldet. Instrumentet ger stöd för den professionella att kunna ställa frågan om våld. Instrumentet innefattar tre grundfrågor med några följdfrågor, beroende på vilket svar som ges av klienten. Frågorna tar upp fysiskt, psykiskt och sexuellt våld. Följdfrågorna den socialarbetaren ställer handlar om när våldet inträffat i tid, hur och var (Karlsson 2015).

Andra delen, FREDA-beskrivning används som ett andra steg efter att våldet identifierat i första delen. Beskrivningen syftar till att tillsammans med klienten tydliggöra och ge mer information om våldets omfattning och karaktär. Det finns två skalor man använder sig av, en för psykiskt våld och hot och en för fysiskt/sexuellt våld. Här ska den våldsutsatta och den professionella få klarhet över våldet för att kunna bedöma vilket behov av stöd som är nödvändigt (Carlsson 2013).

Tredje delen, FREDA-farlighetsbedömning används för att få reda på om risken för våld ökat eller dödligt våld finns. Denna farlighetsbedömning gör man eftersom risken för fortsatt eller eskalerande våld är oklart. ”Danger Assessment” är det amerikanska instrumentet som FREDA-farlighetsbedömning bygger på. Instrumentet fokuserar på frågor som handlar om fler livsomständigheter än bara själva våldet, exempelvis missbruk, svartsjuka och om relationen. Varför den professionella använder sig av sådana frågor är för att forskningen visat att de kan fånga riskfaktorer som har samband med ökad risk för dödligt våld (Socialstyrelsen 2014).

De olika delarna i detta bedömningsinstrument utgör sammanfattningsvis en möjlighet för socialarbetare att identifiera våldet tillsammans med den våldsutsatta kvinnan. Detta för att kunna gå vidare i arbetet med kvinnan och se efter den hjälp hon är i behov av.

3 KUNSKAPSLÄGE

I jämförelse med generell forskning om våld synes forskning om mäns våld mot kvinnor vara mer sparsamt förekommande. Nedan kommer tidigare forskning presenteras gällande våld, mäns våld mot kvinnor och hur socialarbetare arbetar med den våldsutsatta kvinnan.

3.1 Hur många som utsatts för våld

Det har enligt Lundgren & Heimer (2001) fram tills 2001 saknats siffror på hur vanligt förekommande det är med våld mot kvinnor. I undersökningen blev det förvånansvärt hög svarsfrekvens där 70 % besvarade enkäterna av 10 000 slumpvis utvalda kvinnor. Undersökningen visade att 35 % av alla kvinnor någon gång utsatts för fysiskt våld eller hot från tidigare partner. Hur många som någon gång varit utsatt för fysiskt våld från sin nuvarande partner visade siffror på drygt 11 %, varav hälften, drygt 5 %, blivit utsatta under det senaste året (Lundgren, Heimer m.fl., 2001). Enligt World Health Organization (2002) polisanmäls över 25 000 misshandelsbrott mot kvinnor i Sverige (World Health Organization, 2002). Nyare statistik än World Health Organization (2002) har inte kunnat lokaliseras. Brottsförebyggande rådet (2002; 2008) uppger att anmälningarna ökat med över 30 % senaste tio åren samt att man tror att anmälningsbenägenheten har ökat samtidigt som det också skett en ökning av själva våldet. Vidare menar Brottsförebyggande rådet att cirka 17 kvinnor i Sverige varje år beräknas avlida som följd av att de utsatts för misshandel (Brottsförebyggande rådet 2002; Brottsförebyggande rådet 2008).

3.2 Vart kvinnor vänder sig

Lundgren och Heimer (2001) har vidare i sin undersökning undersökt vart kvinnor vänder sig och om de vänder sig till någon instans i samband med att de blivit utsatta för våld av mannen. Det antal kvinnor man i denna undersökning använt sig av är 1373 stycken. Bortfallet i denna del av undersökningen ligger på cirka 40 %. En tredjedel av de kvinnor som blir/ blivit utsatta för våld i nära relation har på något sätt sökt hjälp. 12 % vände sig för hjälp hos familjerådgivningen, 9 % hos socialarbetare, 5 % till kvinnojour och 4 % till socialjour. Lundgrens och Heimers studie visade att 46 % av de kvinnor som vänt sig till familjerådgivningen var missnöjda med hjälpen de fick där, likaså tyckte de som vänt sig till en socialsekreterare. 70 % av de som vänt sig till kvinnojour var nöjda och mer än varannan kvinna som sökt hjälp hos socialjour var missnöjda. Den andel som visade på mest missnöje med hjälpen var de kvinnor som vänt sig till någon inom socialtjänst (Lundgren, Heimer m.fl., 2001). I Müngers (2009) studie bekräftar bilden som presenteras i Lundgrens och Heimers studie om våldsutsatta kvinnors missnöje med socialtjänstens insatser. Müngers studie visar att bilden av socialtjänstens insatser överlag är negativa. Kvinnorna upplevde att det saknades ett övergripande ansvarstagande hos kommunen och att det fanns en oförmåga att kunna hjälpa till (Müngers, 2009). I Tengströms (2011) utvärdering av

socialtjänsten bekräftas att många de våldsutsatta kvinnorna upplever sig vara missnöjda med socialtjänstens insatser (Tengström, 2011). Ytterligare en studie av von Schantz Lundgren (2011) presenterar en bild av att våldsutsatta kvinnors upplevelser av socialtjänstens insatser är negativa (von Schantz Lundgren, 2011).

Lundgren och Heimer (2001) menar att något som kan påverka hur kvinnan ser på hjälpen är huruvida instansen hon söker sig till ser på den våldsutsatta kvinnan, hennes intressen och hennes situation. Att dessa saker sätts i centrum i bemötandet av instansen kan påverka kvinnans upplevelse av hjälpen. Ytterligare en sak som kan påverka vad kvinnan tycker om den hjälp hon fått är hur kunskapen ser ut kring våld dit hon vänder sig (Lundgren, Heimer m.fl., 2001).

Enligt Liang, Goodman, Yummala-Narra & Weintraub (2005) så kommer våldsutsatta med stor sannolikhet inte söka eller ta emot hjälp om de varit med om dåliga erfarenheter av tidigare insatser. Liang m.fl. (2005) menar att det är mindre troligt att kvinnan söker hjälp om hon inte anser att myndigheten kommer förstå hennes livssituation och kunna hjälpa henne. Det byggs upp och skapas rädsla för vad det kan bli för konsekvenser (Liang m.fl., 2005).

Enligt Eliasson (2000) så kan den våldsutsatta kvinnan som har barn ha en rädsla om att ifall hon söker hjälp att myndigheter kan ta barnen ifrån henne och/ eller att en polisutredning inleds. Kvinnan kan alltså bara av tanken att vända sig till någon vara rädd för nämnda sociala konsekvenser och att helt enkelt bli stämplad som en misslyckad människa. Någonstans har dessa kvinnor hopp om att mannen ska förändras och att våldet kommer att upphöra. Det är svårare för våldsutsatta kvinnor att fråga efter hjälp än att ge mannen som utsätter henne en ny chans, då hon trots allt älskar honom. Detta för att den våldsutsatta kan uppleva känslor av att inte vilja förlora/ splittra den familj hon har. Detta gör det lättare för henne att försöka förlåta mannen av kärlek eftersom en splittring skulle innebära vissa konsekvenser kvinnan inte är beredd att möta. Konsekvenser kan vara att kvinnan är rädd för mannens reaktion om han skulle få reda på att hon sökt hjälp. Hon kan känna skuld över att barnen får två separerade föräldrar, att ta hand om sig själv och barnen på egen hand, ekonomisk påfrestning, frågor från närstående/ släktingar om varför de separerat etc. (Eliasson, 2000).

Eliasson (2000) skriver att det är svårt för utomstående att ibland förstå varför en kvinna väljer att stanna i en relation där hon blir fysiskt, psykiskt och kanske till och med sexuellt misshandlad. Det är av vikt att förstå att den våldsutsatta kvinnan befinner sig i chock efter att ha blivit utsatt för våld, framförallt om det är första gången det händer henne då detta inte är något hon förväntar sig ska hända just henne. Av den anledningen kan kvinnan länge undvika att se sig själv som ett offer för kvinnomisshandel. Mannen kan efter att ha använt våld be om förlåtelse och visa stor ånger över sitt beteende som han menar aldrig kommer att upprepas. Detta är en liten del av hur det kan vara att leva i ett förhållande med mannen man djupt älskar, men som utnyttjar sin makt där han använder våldshandlingar för att kunna styra hennes liv (Eliasson, 2000).

3.3 Socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor

En av få källor till kunskap om arbetet med våldsutsatta kvinnor är Ekström (2016). Socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor utgår enligt Ekström (2016) från hur socialarbetarens tolkning ser ut kring den våldsutsattas behov och

rätt till stöd. De våldsutsatta kvinnorna har ofta komplexa behov och dessa kan variera från person till person där insatser kan vara boende i form av skydd och stöd, ekonomiskt/ praktiskt stöd och samtalsstöd. Vidare visar Ekströms studie att de våldsutsatta efterfrågar att kunna prata med någon och att ha som stöd under rättsprocessen (Ekström, 2016). Grände, Lundberg & Eriksson (2009) skriver att det är socialarbetarens uppgift att följa kvinnan i rättsprocessen och finnas där som stöd under rättsprocessen (Grände, m.fl., 2009). Ekström (2016) skriver vidare att studie visar att socialarbetare inte prioriterat att erbjuda kvinnan stöd under rättsprocessen. Hon understryker här att socialarbetare inte hade stöd under rättsprocess som prioriterat område när dessa socialarbetare intervjuades av henne. Vidare skriver hon att insats inte erbjuds till den våldsutsatta om det saknas en adekvat insats för det behov och stöd man utrett hos kvinnan. Finns det ingen adekvat insats erbjuds det alltså heller inte något stöd (Ekström, 2016). Socialarbetare ska enligt Enander (2014) fungera som en lots i arbetet med den våldsutsatta kvinnan. Socialarbetaren ska stödja och hjälpa kvinnan söka skydd utifrån att kvinnan styr och bestämmer vad hon vill ha hjälp med. Socialarbetaren ska vara en trygghet för kvinnan (Enander, 2014). Ekström (2016) skriver att hennes studie visade att socialtjänsten inte alltid kan erbjuda insatser i form av stödsamtal, behandling och möjligheten att ordna ett nytt boende. Boendefrågan understryks som det största problemet av socialarbetare, då de inte kan hjälpa de våldsutsatta med detta konkret sätt. Fortsättningsvis menar hon att den hjälp den våldsutsatta kan erbjudas, t.ex. kvinnojour, skyddad identitet, leder till en begränsad frihet hos kvinnan (Ekström, 2016).

Fortsättningsvis menar Ekström (2016) att stödet till de våldsutsatta kvinnorna varierar beroende på vem som är kvinnans socialarbetare, då de ställer olika krav på hur och varför kvinnan ska få stöd. Det finns socialarbetare som bara är villiga att hjälpa den våldsutsatta om hon bestämt sig för att lämna mannen eller redan har lämnat honom. Dock lyfter hon att det finns socialarbetare som är villiga att ge stöd till alla kvinnor, oavsett om hon bestämt sig för att lämna eller inte (Ekström, 2016).

Ekström (2016) skriver att den våldsutsatta kvinnan behöver när hon söker stöd, tillsammans med socialarbetaren begripliggöra våldet, inte bara för sig själv utan också för andra. Hon berättar vidare att en del kvinnor placeras på skyddade boenden och andra på vandrarhem eller att de hänvisas till vänner/ bekanta. Varför vissa placeras på skyddade boenden och andra inte, beror på att det idag finns delade åsikter bland socialarbetare och kommunen om det ska finnas konkreta risker eller inte för att kvalificera sig för en plats på skyddat boende. En gemensam kunskap och syn på sociala problem är kärnan för att samarbete inom socialtjänsten ska fungera samt för vilka insatser/ stöd de våldsutsatta kommer att erbjudas på grund av denna kunskap och syn. För att socialarbetare ska kunna hjälpa den våldsutsatta behövs handlingsutrymme och detta är avgörande då det begränsas av lagar, resurser och ämnets eller socialarbetarnas status. Dock sätter även organiseringen och specialiseringen av utbudet av insatser gränser för handlingsutrymmet (Ekström, 2016).

Vidare lyfter Ekström (2016) att socialarbetare kan uttrycka en osäkerhet kring rutiner och regelverk de har inom sin organisation/ myndighet. Det fanns mer tydliga rutiner när det kom till kvinnor med barn än för kvinnor som inte hade det. De tydliga rutinerna som är väl upparbetade när det kommer till arbetet med

våldsutsatta kvinnor med barn, kan vara riskabelt då kvinnan och hennes egna behov av stöd kan komma att hamna i skymundan. Då det i 5 kap 11 § står att brottsoffer inte ska företräda framför andra är det enligt Ekström motsägelsefullt att å andra sidan prioritera en kvinna med barn framför en kvinna utan barn. Detta brottsoffertillägg kan enligt Ekström ha tillagts i socialtjänstlagen då man sett ett resultat av att behöva definiera våldsutsatta kvinnor som brottsoffer, efter kritik av kvinnorörelsen vad gäller socialtjänstens brister i arbetet (Ekström, 2016).

Hydén (1995) menar att det är svårt att arbeta med våldsutsatta kvinnor, då det kan kännas tungt att möta en annan människas utsatthet och kan väcka känslor av maktlöshet hos socialarbetaren som ska hjälpa den våldsutsatta ur sin situation. Denna maktlöshet kan göra att socialarbetaren känner irritation. Kvinnor upplever att de inte alltid blir väl bemötta av socialarbetare då de bemöts av oförståelse (Hydén, 1995). Grände, Lundberg & Eriksson (2009) skriver om att det misstag socialarbetare gör är att inte möta kvinnan där hon är. Grände, m.fl. menar att socialarbetaren kan försöka snabba på processen då de ser lösningen snabbt. Man bör därför möta henne där hon är och hjälpa henne i hennes egen takt. Kvinnan behöver få sörja sin relation till mannen innan hon kan lämna honom helt. Väljer kvinnan att gå tillbaka så skall man hålla en bra relation för det gör det lättare för den våldsutsatta att söka sig tillbaka (Grände, m.fl., 2009). Detta understryks även av Hydén (1995) där hon beskriver att socialarbetaren bör finna den våldsutsatta kvinnan där hon är för att kunna arbeta med henne. Hon menar att man inte kan hjälpa den våldsutsatta kvinnan om man inte först förstår sig på det som kvinnan förstår och upplever där och då. Ett citat ur boken ger en mer beskrivning av vad Hydén (1995) menar med detta. Citatet lyder följande:

”Om jag vill lyckas med att föra en människa till ett bestämt mål, måste jag först finna henne där hon är och börja just där. Den som inte kan det lurar sig själv när hon tror att hon kan hjälpa andra. För att hjälpa någon måste jag visserligen förstå mer än vad hon gör, men först och främst förstå det hon förstår. Om jag inte kan det så hjälper det inte att jag kan och vet mera. (Hydén 1995 s. 76)”

Följande som berättas i citatet ovan ger en beskrivning av hur arbetet med den våldsutsatta kvinnan kan se ut. Citatet lyfter vikten av att behöva ha förståelse för den våldsutsatta för att kunna arbeta med henne.

4 TEORI

I detta kapitel kommer vi att beskriva teoretiska ramar och innebörden av dessa som kommer att kopplas till vårt empiriska material i kapitel 6 Resultat och analys. Teorier och ramar som denna uppsats bygger på utgår ifrån Street-level Bureaucracy som är en teori om gräsrotsbyråkrater och dess sociala arbete ute på fältet. Boken förespråkar en teori om det byråkratiska arbetet på gatunivå på sätt som enskilda arbetare upplever det. Vi kommer även att använda oss av Roine Johansson som gör en tolkning av Michael Lipskys teori om gräsrotsbyråkrater. En annan teori som kommer att presenteras är emotionssociologi av Russell Hochschild, där teorin presenterar det emotionella arbetet samt hur detta kan se ut för socialarbetaren i möte med klienter. Även en introduktion till teorin om

emotionssociologi skriven av Lars Dahlgren och Bengt Starrin presenteras under nedanstående kapitel.

4.1 Gräsrotsbyråkrati

Lipsky (2010) menar att en av de yrkesgrupper som kan kallas för gräsrotsbyråkrater är socialarbetare. Andra gräsrotsbyråkrater är exempelvis poliser, lärare och advokater. Gräsrotsbyråkrater är anställda som ofta har direktkontakt med klienter i sitt arbete (Lipsky, 2010). Vidare menar Lipsky (1969) att gräsrotsbyråkrater är statligt anställda människor som: 1) ständigt uppmanas att interagera med klienter i sitt dagliga arbete, 2) har väsentlig självständighet i sitt beslutsfattande och 3) potentiellt har stor inverkan på deras klienters liv (Lipsky, 1969). I organisationen görs en klientifiering av människan som kommer i kontakt med socialarbetaren genom den definition och standardisering som organisationen har för att människan ska kunna uppfattas som klient. Människor som kommer i kontakt med gräsrotsbyråkraten behöver genomgå denna transformation till klienter för att kunna passa in i definitionen och standardiseringen (Lipsky, 2010). Denna klientifiering påverkar socialarbetarens arbete eftersom processen från människa till klient innehåller fördomar, kunskapsbrist och vanemässig bild av vad socialarbetaren anser att en klient är. Ett begrepp han använder sig av är creaming, som används när han berättar om hur somliga klienter väljs ut av gräsrotsbyråkraterna av anledning att den har ytterst möjlighet till att lyckas. Detta kan innebära att gräsrotsbyråkraten prioriterar de klienter som har det lättast och använder mer av sina resurser till dessa individer. De klienter som är lättast är i faktum de som har minst behov av stöd, hjälp och insatser. Begreppet creaming kan även komma att påträffas när gräsrotsbyråkraten har fördomar eller hellre föredrar att arbeta med en viss grupp av klienter än andra och då väljer att arbeta med dessa istället. När dessa klienter differentieras på detta sätt kan det innebära att man ger vissa ärenden möjligheter och företräde som man inte ger andra klienter. Differentiering kan leda till att ärenden som anses vara akuta får åsidosättas medan någon som getts särskild uppmärksamhet eftersom denna individ har en särskild ställning får gå före (Lipsky, 2010).

Gräsrotsbyråkrater är enligt Lipsky (2010) anställda som har stor handlingsfrihet (Lipsky, 2010). Lipsky (1980) beskriver detta handlingsutrymme som ganska uppenbart och menar att gräsrotsbyråkrater är relativt fria från övervakning av överordnade eller granskning av klienter (Lipsky, 1980). Den ovan nämnda transformation som görs från individ till klient behövs enligt Johansson (2007) eftersom gräsrotsbyråkraten inte kan ta hand om och bemöta denna människa som en individ. Efter att denna transformation gjorts kan organisationen ta sig an dennes ärende. Av effektivitetsskäl är denna omvandling nödvändig för byråkratin om man har mycket klienter man arbetar med samt för att det underlättar kontrollen av klienterna. Det är ett krav från organisationen att klienten inte ska behandlas som en individ och kategoriseras så att klienten får den hjälp, stöd och insatser denne ska få utifrån organisationens specialisering. Vidare menar han att gräsrotsbyråkraten arbetar utifrån myndighetens och politikernas beslut i sitt arbete med de utsatta människorna. Individen behöver förenklas eftersom byråkratin är så specialiserad och detta görs genom att gräsrotsbyråkraten bara har avseende till vissa av klientens egenskaper, istället för allihopa. Vad som anses relevant av egenskaperna avgörs inte av individens villkor utan av organisationens. Denna specialisering innebär att de byråkratiska organisationerna

enbart verkar inom det område som de begränsat sin verksamhet för (Johansson, 2007).

Gräsrotsbyråkraten hamnar i sitt arbete enligt Johansson (2007) i en konflikt av olika krav, där hen har en klient framför sig som har sin synvinkel och krav på vad den har för rätt till service samtidigt som organisationen förutsätter och kräver att denna klient inte ska behandlas som en individ (Johansson, 2007). Konflikten kan utmärka sig genom att gräsrotsbyråkraten enligt Lipsky (1980) kan få en känsla av ett sökande efter rätt balans mellan att ha medkänsla för klienten och vara effektiv i sitt arbete, samtidigt som ett sökande av balans sker mellan att vara opartisk och att utföra en stram ansökan. Denna konflikt handlar inte om att gräsrotsbyråkraten hamnar i en konflikt mellan två olika roller, det vill säga som gräsrotsbyråkrat och som människa, utan detta är istället en avvägning inom rollen som gräsrotsbyråkrat då det handlar om hur mycket hen låter de administrativa kategorierna styra relationen med klienten (Lipsky, 1980). Det är enligt Johansson (2007) inbyggt i hens roll som gräsrotsbyråkrat att befinna sig i konflikt mellan att vara organisationsrepresentant och människa (Johansson, 2007).

Johansson (2007) lyfter att relationen gräsrotsbyråkraten befinner sig i med klienten är makt -och beroendemässigt ojämn. Den största och viktigaste anledningen till detta är att gräsrotsbyråkraten har möjlighet att antingen belöna eller bestraffa klienten. Denna relation leder därför till att utfallet av det är viktigare för klienten än för gräsrotsbyråkraten då klienten bara är en i mängden för gräsrotsbyråkraten (Johansson, 2007). Då klienten är en i mängden för gräsrotsbyråkraten menar Lipsky (1980) att klienten i viss mån inte bara söker opartiskhet från de offentliga organen, utan även medkänsla för speciella omständigheter och flexibilitet i att hantera dessa (Lipsky, 1980). Att mötet med klienten sker på hemmaplan för socialarbetaren påverkar enligt Johansson (2007) ytterligare den ojämna relationen, då hen är bekväm i den omgivning mötet sker, vilket leder till ytterligare förstärkt beroendeförhållande. Utöver detta menar han att förhållandet även är ojämnt av anledning att klienten måste offra sin tid och ta sig till organisationen för att träffa gräsrotsbyråkraten istället för att mötet ska ske i en omgivning där klienten känner sig bekväm. Klienten har även sämre förutsättningar vad gäller det kunskapsmässiga i förhållande till gräsrotsbyråkraten. Språket kan vara en kunskapsmässig faktor som spelar roll i den ojämna relationen, då gräsrotsbyråkraten kan använda sig av termer och språk som kan upplevas främmande för klienten. Detta kan innebära att klienten inte vet vad gräsrotsbyråkraten pratar om. Vad gäller regler och rättigheter har inte klienten lika stor kunskap kring detta för att kunna veta sina rättigheter och skyldigheter gentemot organisationen och gräsrotsbyråkraten. Ännu en faktor som understryker den ojämna relationen är att klienterna i allmänhet är isolerade ifrån varandra, vilket resulterar till att de tillsammans inte kan diskutera om erfarenheter och ställa gemensamma krav mot organisationen. Detta ojämlika maktförhållande som råder mellan gräsrotsbyråkrat och klient, kan komma att utnyttjas av gräsrotsbyråkraten genom att hen exempelvis kontrollerar vad man ska prata om, behandlar klienten nedlåtande och undanhåller information (Johansson, 2007).

4.2 Emotionssociologi

Dahlgren & Starrin (2004) menar att emotioner är sociala fenomen som sociologin studerar. Vidare menar de att emotioner är livets väsen och att dessa emotioner är viktiga för att människor ska kunna utgöra mänsklig socialitet. Dessa emotioner meddelar om hur relationen till andra människor ser ut och till samhället i helhet. I social interaktion spelar det därför stor roll med emotioner (Dahlgren & Starrin, 2004). Emotioner är enligt Hochschild (2012) en av kulturens mest kraftfulla verktyg vad gäller påverkandet av en människas handlande (Hochschild, 2012). En av byggstenarna i hennes teori är emotionellt arbete där hon skiljer mellan ytligt och djupt emotionellt agerande (Dahlgren & Starrin, 2004). Det ytliga emotionella arbetet innebär att man låtsas känna något man i själva verket inte känner, där man exempelvis visar upp ett leende när man egentligen är ledsen. Detta påklitrade leende visar man upp då man vill förmedla ett intryck av att man är glad. Det ytliga emotionella agerandet är alltså en låtsas känsla, då den inte motsvarar det man faktiskt känner. Vid detta agerande har personen lärt sig att skapa de yttre framträdelseformerna för känslan, exempelvis leendet. I det andra sättet i denna byggsten, det djupa emotionella agerandet, är de uttryckta känslorna ett resultat av en upparbetad känsla samt ett resultat av ett arbete med känslor. Denna känsla blir upparbetad genom att man intalar sig själv att något exempelvis kommer att vara roligt. Man lär sig alltså att skapa en inre känsla av att vara glad (Dahlgren & Starrin, 2004). Hochschild (2003) beskriver att det kan komma att bli en extraordinär mängd komplicerat emotionsarbete för att få arbetet att kännas bra. Detta emotionsarbete i sig innebär att socialarbetaren försöker känna den rätta känslan, det vill säga känslan av göra bra (Hochschild, 2003).

Hochschild (2012) beskriver att emotionellt arbete har tre saker gemensamt. För det första kräver emotionellt arbete direktkontakt med klienter, det vill säga ansikte mot ansikte eller röst till röst. För det andra förväntas den som arbetar producera ett känslomässigt tillstånd i en annan person, som till exempel tacksamhet. Det tredje och sista är att de tillåter arbetsgivaren att utöva en viss kontroll över emotionella aktiviteter av anställda, bland annat genom utbildning och handledning. Hon menar att många av de som arbetar med emotionellt arbete i stunder måste hålla ett visst ansiktsuttryck i sitt arbete, för att utgöra ett visst positivt uttryck (Hochschild, 2012). Dahlgren & Starrin (2004) menar att dessa konstlagda känslor man i arbetet ger uttryck för kan komma att glömmas bort vid arbetsdagens slut och att arbetstagarna kan tappa greppet om sin identitet. De känslor man i arbetet måste visa upp i jämförelse med ens privata känslor blir skillnadsmässigt stor och svår att hantera. Vidare menas det att yrken som kräver ansikte mot ansikte-relationer har alla förväntningar riktade mot sig när det kommer till det känslomässiga arbetet, då det ska visa på ett djupgående känslengagemang med klienter och inte lika mycket ett ytligt påklitrat leende. Författarna menar att det är till en fördel för socialarbetare att veta hur de förväntas bete sig i olika situationer och att relationen med klienten inte bara handlar om att du ska lägga dig själv åt sidan och enbart fokusera på klienten. Relationen handlar om ömsesidighet där socialarbetarens empati för klienten medför att man får något tillbaka från klienten. Att socialarbetaren får tillbaka något positivt av klienten i denna ömsesidighet, kan tänkas minska den arbetsrelaterade utbrändhet som förekommer hos socialarbetare (Dahlgren & Starrin, 2004).

5 METOD

I följande kapitel redogörs urval, datainsamling, analysgenomförande, tillförlitlighet och etiska överväganden.

Då syftet med denna studie är att undersöka mäns våld mot kvinnor i nära relationer med fokus på socialarbetares arbete med våldsutsatta kvinnor, har vi valt att använda oss av en kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer för insamlingen av empiri. Vi valde semistrukturerade intervjuer för att kunna ha möjlighet till en djupgående intervju med möjlighet till följdfrågor, vilket därmed resulterar till möjligheten att ta del av respondenternas upplevelser och erfarenheter kring vårt forskningsområde på ett djupare plan. Semistrukturerade intervjuer ger oss även möjlighet att ändra och tydliggöra frågorna och för respondenten att utveckla sina svar. En kvalitativ metod är enligt Bryman (2018) att föredra då man söker djupare kunskap snarare än att presentera statistiska fakta. Inom ramen för en kvalitativ metod har vi valt att genomföra semistrukturerade intervjuer då de erbjuder en flexibilitet samt en möjlighet för respondenterna att utveckla sina tankegångar och resonemang. En kvalitativ metod ger även möjlighet att följa upp trådar i intervjuerna på ett sätt som vi upplever önskvärt (Bryman, 2018).

5.1 Urval

För att kunna besvara våra frågeställningar gjordes urvalet utifrån två olika sätt, målinriktat urval och bekvämlighetsurval. Enligt Bryman (2018) använder man sig vanligtvis vid en kvalitativ undersökning av målinriktade urval. Målinriktat urval görs utifrån att forskaren väljer ut deltagare som gör det möjligt att besvara forskningsfrågorna (Bryman, 2018). Våra respondenter har en stark relevans till vårt forskningsområde och därför har detta urval varit aktivt, eftersom de alla arbetar med våldsutsatta kvinnor i sitt arbete. Enligt Holme & Solvang (1997) innebär ett bekvämlighetsurval att man väljer respondenter som man lättast har möjlighet att komma i kontakt med (Holme & Solvang, 1997). Trost (2001) sammanfattar bekvämlighetsurval med att man tager det man haver (Trost, 2001). I vår studie valde vi att fokusera på professionella socialarbetare som på något sätt arbetar med våldsutsatta kvinnor. Uppsatsens tidsbrist och socialarbetares möjlighet att ställa upp på intervju har gjort att vi behövt använda oss av ett bekvämlighetsurval för att lättare komma åt respondenter. Vi har befunnit oss på två olika orter vilka är Malmö och Jönköping. Detta har till vår fördel givit möjlighet till ett bredare sökområde. Efter vårt sökande fick vi tag på sex respondenter i olika städer i södra Sverige. Ytterligare ett urval gjordes bland respondenterna då en respondent inte ville att förfrågan skulle tas upp med enhetschef. Vi valde därför att inte fullfölja intervjun eftersom vi utan chefs samtycke ej kan fullfölja intervju med en anställd. En av de inbokade respondenterna slutade svara på mail och detta uppfattades som att respondenten ångrat och tagit tillbaka sin vilja till delaktighet i studien.

Initialt var vår tanke att vi skulle avgränsa oss till en kommun för att undersöka hur deras arbete med våldsutsatta kvinnor ser ut. Vi tog kontakt med två enhetschefer för att presentera studiens syfte och be om tillstånd att komma i kontakt med anställda. Vi fick som svar att det inte är möjligt att få tillgång till

sex intervjuer. Vi expanderade vårt sökande och kontaktade andra enheter inom kommunen samt andra kommuner och fick inte mycket att gå på. Ett svar vi ofta hörde var att det är nära inpå juledighet och att de anställda inte har utrymme i kalendern för en intervju. Vi bestämde oss därför att skriva ett inlägg på Facebooksidan Socionom och ställa frågan öppet om det finns någon intresserad som jobbar med våldsutsatta kvinnor som hade kunnat tänka sig ställa upp på intervju. Vi fick där en respons på två socialarbetare som kunde tänka sig att ställa upp, vilka arbetade på i olika kommuner i södra Sverige. De sex respondenterna kommer i uppsatsen att benämnas som S1-S6.

5.2 Datainsamling

Intervjumetoden vi använt oss av är semistrukturerade intervjuer eftersom denna typ av intervju ger respondenterna möjlighet att fritt svara på frågorna samt att intervjun lämnat utrymme för möjlighet till följdfrågor (Bryman 2018). Vi började med att ringa till ansvariga enhetschefer och presentera oss själva och uppsatsen syfte samt att vi därtill ställde frågan om att delta till intervju. Två enhetschefer vi kom i kontakt med önskade information via mail för att sedan kunna vidarebefordra det till sina anställda, eftersom de anställda på eget bevåg skulle ha möjlighet att kontakta oss ifall de önskade att delta. I mailkontakten gavs ytterligare en presentation av oss själva, informationsbrev och tydliggörande om respondenternas roll och intervjuernas tänkta tillvägagångssätt.

Intervjuerna bokades in efter respondenternas egna önskemål och utfördes i respektive socialarbetarens egna lokaler. Intervjuerna valdes att hållas enskilt då de ägde rum på olika orter. Intervjutiden var tillsatt till en timme, vilket vi upplevde var rimligt med tid för att besvara frågorna med möjlighet till följdfrågor. Intervjuguiden utformades i tidigt skeende under arbetets gång innan bakgrund, kunskapsläge och teori påbörjats, där intervjuguiden delades in i olika teman: *inledande frågor, bakgrund, arbetssätt, upplevelser och ansvar (se bilaga 1)*. De valda teman var relevanta för att kunna besvara studiens frågeställningar. Samtliga teman i intervjuguiden hjälpte till att tillsammans med teori och bakgrund kunna få en bra struktur i kapitel 6 Resultat och analys. De inledande frågorna syftade till att låta respondenten berätta om sig själv och sin bakgrund samt sin roll i arbetet, detta för att få en tydlig bild av respondenten men även för att inleda intervjun på ett sätt som skapar trygghet och lugn hos respondenten. Temat bakgrund syftade till att få respondentens uppfattning om dennes definition av våld och hur respondenten kommer i kontakt med våldsutsatta kvinnor. Innan intervjun började fick respondenterna information om syftet och att de när som helst hade möjlighet att avbryta eller hoppa över någon fråga. Respondenterna fick information om att deras uppgifter anonymiseras samt att intervjuerna spelas in för att senare kunna transkribera materialet.

5.3 Analysgenomförande

Genomförandet av analysen har skett på följande sätt. Först utfördes de sex intervjuerna under en veckas tid och som vid varje tillfälle även spelades in. Efter varje intervjutillfälle genomförde vi transkribering på samtliga inspelade intervjuer. Efter transkriberingen har materialet omgående kodats. Enligt Bryman (2018) bör kodning ske skyndsamt efter intervjuerna, vilket är till stor fördel i syfte att skapa en ökad förståelse för materialet. En del kritik har riktats mot att kodning kan leda till dekontextualisering av texter, vilket innebär att det finns en risk att man tappar bort den sociala kontexten. Fördelen med kodningen är att

verktyget syftar till att sortera det material man har, vilket i sin tur synliggör mönster som kan vara av vikt för analysen (Bryman, 2018). Kodningen har skett manuellt utifrån innehållet i intervjuguiden samt syftet och frågeställningarna. Kodningen av det empiriska materialet har genomförts med hjälp av en tematisk analys. En tematisk analys är enligt Bryman (2018) en vanligt förekommande analysmetod inom kvalitativa studier. Tematisk analys syftar till att identifiera och analysera mönster i ett material (Bryman 2018). Vi valde att skriva ut intervjuerna för att läsa igenom materialet en gång, för att sedan andra gången göra markeringar och identifiera mönster. Det var lättare att koda andra omgången då det blev lättare att identifiera teman och underteman. I samband med transkriberingen markerade vi även ut relevanta citat som vi därefter placerade ut i underteman som var passande. Vi är medvetna om kritiken mot kodning och vi har därför beaktat detta och utfört kodningen noggrant med hur vi förhåller oss till detta i analysen. Resultatet har slutligen tolkats och bearbetats utifrån den valda litteraturen samt de teoretiska utgångspunkterna som ligger till grund för studien.

I kapitel 6 Resultat och analys presenteras tre olika huvudteman i enlighet med studiens två frågeställningar. Under dessa två huvudteman skrevs sedan resultatet i studiens underliggande teman in, vilka skapats utefter återkommande fraser som vi identifierat i vårt inhämtade material. Presentation av dessa huvud- och underteman redogörs i tabellen nedan.

Tabell 1. Huvud- och underteman.

Huvudtema	Undertema
6.1 Det mångfacetterade sociala arbetet	6.1.1 Stöd till våldsutsatta kvinnor 6.1.2 Handlingsutrymme 6.1.3 Att arbeta med bedömningsinstrument 6.1.4 Ansvar för arbetet med den våldsutsatta kvinnan
6.2 Vikten av att förstå	6.2.1 Medvetenhet kring kvinnans utsatta situation 6.2.2 Att möta och finna den våldsutsatta kvinnan
6.3 Att påverkas emotionellt	6.3.1 Upplevelse av arbetet 6.3.2 Den professionella masken

5.4 Tillförlitlighet

Trustworthiness eller tillförlitlighet som det heter på svenska är ett begrepp som används vid granskning av kvalitativ forskning. Trustworthiness består enligt Bryman (2018) av fyra delkriterier; *trovärdighet*, *överförbarhet*, *pålitlighet* och *en möjlighet att styrka och konfirmera*, som har en motsvarighet i kvalitativ forskning (Bryman, 2018). I det här avsnittet har vi utifrån de delkriterierna diskuterat hur tillförlitlig vår studie är.

5.4.1 Trovärdighet

Trovärdighet (credibility) är enligt Bryman (2018) en motsvarighet till intern validitet. För att kunna uppnå trovärdighet behövs enligt Graneheim och Lundman (2004) insamlade data och analysmetod vara av relevans för att kunna besvara studiens frågeställningar (Graneheim & Lundman, 2004). Bryman (2018) skriver att trovärdighet innebär att forskaren under arbetet har säkerställt att studien utförts i enlighet med de regler som finns. Den andra viktiga delen för att studien

ska uppfattas som trovärdig är att rapportera resultatet till de personer som är inblandade i studien. På så sätt har deltagarna möjlighet att godkänna resultatet som forskaren fått fram eller komma med förslag på korrigeringar (Bryman, 2018). Vi har i vår studie följt regler och riktlinjer som Malmö universitet har för att på bästa sätt göra en bra studie. Vår studie har stark trovärdighet när det gäller första delen av delkriteriet. Delkriterie två är delvis uppfyllt då respondenterna inte korrigerat intervjumaterialet efter transkribering. Hade någon av respondenterna önskat det så hade materialet skickats till dem. Den slutliga godkända uppsatsen kommer att skickas ut till respektive respondent.

5.4.2 Överförbarhet

Överförbarhet (transferability) svarar enligt Bryman (2018) mot extern validitet. Överförbarhet handlar om hur pass användbart resultatet är i andra miljöer och situationer och kan liknas vid den kvantitativa metodens generaliserbarhet (Bryman, 2018). Enligt Graneheim och Lundman (2004) är det fördelaktigt att informanterna har olika erfarenheter, ålder och kön, vilket ger en bredare variation på det som studeras. Det är läsaren som avgör om fynden är överförbara till en annan kontext (Graneheim & Lundman, 2004). Då vår studie haft ett målinriktat urval, har den därför begränsats till att undersöka socialarbetares arbete med våldsutsatta kvinnor. Studien är enligt vår mening inte ämnad till att vara generaliserbar på grund av det låga antalet informanter och innehållet.

5.4.3 Pålitlighet

Pålitlighet (dependability) kan enligt Bryman (2018) jämföras med reliabilitet (Bryman, 2018). För att pålitligheten ska säkerställas krävs det enligt Graneheim och Lundman (2004) att forskarna varit noggranna i sitt arbete vid redogörelse för alla moment i forskningsprocessen, såsom problemformulering och urval med mera (Graneheim & Lundman, 2004). I vår studie visar det att pålitligheten är varierande. Vår uppfattning är att vi redogjort för alla moment i forskningsprocessen. Dock upplever vi att det kan behövas mer forskning kring hur arbetet med våldsutsatta kvinnor ser ut då vi endast kunnat lokalisera en källa.

5.4.4 En möjlighet att styrka och konfirmera

En möjlighet att styrka och konfirmera (confirmability) motsvarar enligt Bryman (2018) objektivitet. Möjligheten att styrka och konfirmera handlar om huruvida forskaren har agerat i god tro. Forskaren får alltså inte ha blivit påverkad av sina personliga värderingar eller den teoretiska inriktningen (Bryman, 2018). Objektivitet innebär enligt Graneheim och Lundman (2004) att forskaren är neutral och objektiv (Graneheim & Lundman, 2004). Vår uppfattning är att vi under forskningsprocessen agerat i god tro och anser att vi inte har blivit påverkade av personliga värderingar eller av de teoretiska ramarna.

5.5 Etiska överväganden

Enligt Bryman (2018) finns det fyra forskningsprinciper som bör uppfyllas när samhällsvetenskaplig forskning bedrivs. Dessa krav är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Bryman, 2018).

5.5.1 Informationskravet

Informationskravet innebär enligt Vetenskapsrådet (2002) att forskaren skall informera studiens deltagare om forskningsprojektets syfte, deras roll i studien och villkoren för deltagande. Deltagarna skall upplysas om att deltagandet är

frivilligt och att de har rätt att avbryta sin medverkan utan att behöva ange något skäl för detta. Information skall omfatta om studiens olika inslag som kan tänkas påverka deras villighet att delta (Vetenskapsrådet, 2002). Vi skickade ut informationsbrev (*se Bilaga 2*) till deltagarna med information om studiens syfte och intervjuens tillvägagångssätt. I brevet framkom det även information om att intervjun kommer spelas in och därefter transkriberas för att kunna analyseras. Det framkommer även i informationsbrevet att deltagandet är frivilligt.

5.5.2 Samtyckeskravet

Samtyckeskravet innebär enligt Bryman (2018) att forskaren skall inhämta samtycke från studiens deltagare, eftersom varje deltagare själv måste samtycka till sin delaktighet i intervjun (Bryman, 2018). Innan intervjun skickades samtyckesblanketter (*se Bilaga 3*) ut till deltagarna för skriftligt samtycke. Samtyckesblanketten skickades även till verksamhetscheferna på respektive områden för skriftligt samtycke om att deras anställda intervjuas under arbetstid.

5.5.3 Konfidentialitetskravet

Konfidentialitetskravet innebär enligt Vetenskapsrådet (2002) att uppgifter om deltagarna i undersökningen skall behandlas med största möjliga konfidentialitet. Personuppgifterna skall förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem. Personuppgifterna skall antecknas, lagras och avrapporteras så att andra utomstående inte kan identifiera deltagarna (Vetenskapsrådet, 2002). För att uppfylla konfidentialitetskravet har vi anonymiserat såväl informanternas identitet, kön och kommun- och organisationstillhörighet. Vi har valt att benämna deltagarna med S1-S6. Samtyckesblanketterna har förvarats på ett säkert ställe så att andra utomstående inte får tillgång till dessa. Intervjuerna har spelats in på mobiltelefon under flygplansläge och överförts till ett externt USB utan internetanslutning och därefter raderats på mobiltelefonen för att på största möjliga inte kunna röja uppgifterna.

5.5.4 Nyttjandekravet

Nyttjandekravet handlar enligt Bryman (2018) om att intervjuerna endast kommer att ligga till grund för forskningsändamål som avsetts med vår studie (Bryman, 2018). I informationsbrevet som skickades till deltagarna står det att efter uppsatsen blivit godkänd kommer den att publiceras på MUEP som är en databas på Malmö universitet. Materialet kommer även att raderas efter uppladdning.

5.5.5 Forskningssed

För att kunna uppnå en god forskningssed har vi eftersträvat att följa Mertons Cudos-krav, Communism, Universalism, Disinterestedness och Organized Scepticism. Communism innebär att forskaren enligt Vetenskapsrådet (2017) delar med sig av sitt material (Vetenskapsrådet, 2017). För att uppnå detta kravet ämnar vi att efter uppsatsens godkännande publicera den på MUEP som är en databas där utomstående har möjlighet att läsa den. Universalism innebär enligt Vetenskapsrådet (2017) att forskningsmaterialet endast ska bedömas rent vetenskapligt och frågor om forskarens personliga egenskaper skall inte belysas. Det är något vi hoppas läsaren kommer göra när hem tar ställning gällande studien. Disinterestedness innebär enligt Vetenskapsrådet (2017) att forskaren inte ska ha något annat motiv till forskningen än att bidra med nya kunskaper. Studiens syfte är att tydliggöra och bidra med nya kunskaper om arbetet med våldsutsatta kvinnor. Organized Scepticism innebär enligt Vetenskapsrådet (2017)

att forskaren granskar och ifrågasätter samtidigt som man väntar med att bedöma materialet innan det finns tillräckligt med material att förhålla sig till (Vetenskapsrådet, 2017). Vi har under studiens gång reflekterat och granskat materialet men inte gjort några direkta bedömningar förrän efter analysen.

6 RESULTAT OCH ANALYS

Under nedanstående rubriker kommer en sammanvävning av vår empiri tillsammans med bakgrund, tidigare forskning och teori finnas till underlag för analysen. Vi har valt att dela in denna analys i tre huvudteman vilka är det mångfacetterade sociala arbetet, vikten av att förstå och att påverkas emotionellt. Dessa huvudteman har respektive underteman som presenteras i *Tabell 1* (se s.19).

6.1 Det mångfacetterade sociala arbetet

Nedanstående underteman presenterar stöd socialtjänsten kan erbjuda, handlingsutrymme, att arbeta med bedömningsinstrument och ansvar för arbetet med den våldsutsatta kvinnan.

6.1.1 Stöd till våldsutsatta kvinnor

När det kommer till stödet respondenterna kan erbjuda framkommer det att alla respondenter har en insats de kan erbjuda till våldsutsatta kvinnor, vilket är att de alla kan erbjuda någon form av samtalsstöd till kvinnorna. En av respondenterna ger nedan en beskrivning av det stöd i form av samtal hen kan erbjuda till våldsutsatta:

“(…), att hjälpa dem att få en samtalskontakt på samtalsmottagningen. det är fullständigt kaos i livet när man hamnar här, hur kan man hjälpa henne akut? Vi erbjuder samtal inom 24 timmar, (…).” (S1).

Resterande respondenter delar liknande uppfattning nedan om vilket stöd de kan erbjuda. Fyra respondenter menar att det stöd de kan erbjuda den våldsutsatta kvinnan är samtalskontakt i respektive verksamheter, där en av dem även kan erbjuda samtalskontakt med psykolog. En annan respondent uttrycker att det stödsamtal hen erbjuder till den våldsutsatta är matchat med kvinnans behov och att det därmed är individanpassat stöd.

Tre av sex respondenter uppger att de kan erbjuda skyddat boende, där en lyfter vikten av att kunna ha ett skyddat boende tillgängligt för den våldsutsatta nedan:

“Det kan ju vara så att hjälpa någon till skyddat boende, (…), vi har konstant jour, så är det någon som behöver köras bort till boendet så är det någon som ska kunna göra det.” (S1).

Vidare menar två av respondenterna att de kan erbjuda skyddat boende, där en menar att boendet hen kan erbjuda även är ett boende de ansvarar för, då det är kommunens egna boende. Nationellt centrum för kvinnofrid (2018b) menar på att socialtjänsten ska kunna erbjuda kvinnan är tillfälligt boende som ska ha skyddsanordningar och kvalificerad personal om behov finns, annars ska

socialtjänsten kunna erbjuda annat lämpligt boende, vilket överensstämmer med vad tre av våra respondenter uppgett för möjlighet till stöd i form av skyddat boende (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2018b). En respondent upplever begränsningen av boende som en form av otillräcklighet i arbete. Denna otillräcklighet vad gäller boende bekräftas av en annan respondent samtidigt som hen även lyfter stödet om ekonomiskt bistånd:

“En del kvinnor tappar man på grund av otillräckligheten (...) att man måste koppla in myndighetssidan för att få hjälp med boende och ekonomiskt bistånd” (S5).

Respondenten uttrycker i citatet ovan en otillräcklighet när det kommer till stödet som kan ges vad gäller både boende och ekonomiskt bistånd. Nationellt centrum för kvinnofrid (2018b) menar att det är av stor vikt att den våldsutsatta kvinnan får ekonomisk hjälp för att hon ska ha möjlighet att lämna våldsutövaren. Socialtjänsten bör därför enligt 4 kap. 1§ SoL erbjuda bistånd till den våldsutsatta kvinnan som själv inte kan tillgodose sina behov (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2018b.). Att den ekonomiska situationen är avgörande för om kvinnan kan lämna våldsutövaren understryks av en av våra respondenter, där en annan respondent bekräftar detta och menar att kvinnor som har problem med ekonomiskt bistånd hellre går tillbaka till våldsutövaren än att inte ha pengar till mat. En otillräcklighet beskrivs av en annan respondent där hen inte kan erbjuda ekonomiskt bistånd utan endast stötta den våldsutsatta till kontakt med försörjningsstöd. En av våra respondenter uppger däremot att hen även kan erbjuda ekonomiskt bistånd till den våldsutsatta kvinnan.

Kvinnan ska erbjudas råd och stöd enligt Nationellt centrum för kvinnofrid (2018b) ifall hon är i behov av det samt hjälpa till de kontakter hon önskar inom exempelvis polis, sjukvård eller skatteverket med mera (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2018b.). Detta styrker Enander (2014) och menar att socialarbetaren ska stödja och hjälpa kvinnan till att de insatser hon vill ha hjälp med. Socialarbetaren ska även fungera som en lots i arbetet med den våldsutsatta kvinnan (Enander, 2014). Ekström (2016) motsätter detta då hon menar att insats inte kan erbjudas till den våldsutsatta om det saknas en adekvat insats för det behov och stöd man utrett hos kvinnan. Finns det ingen adekvat insats erbjuds det alltså heller inte något stöd (Ekström, 2016). Detta är dock inget våra respondenter uttryckt något om. Det har heller inte uppgetts av någon av våra respondenter att det finns att erbjuda stöd under rättsprocess till de våldsutsatta, vilket kan bekräfta Ekström (2016), då hon menar att hennes studie visat att stöd under rättsprocess inte prioriteras av socialarbetare. Även Grände, Lundberg & Eriksson (2009) lyfter vikten av stöd under rättsprocess och menar att det är socialarbetarens uppgift att följa kvinnan i rättsprocessen och finnas där som stöd under denna processen (Grände. m.fl., 2009).

Utifrån stödet ovan nämnt som respondenterna kan och ska erbjuda samt utifrån författarnas uppfattning upplever en av respondenterna att insatserna är ett stort problem i Sverige, då vi inte har tillräckligt bra insatser när det gäller våldsutsatta kvinnor. Denna respondent uttrycker det nedan:

”Insatserna är ett strukturellt problem där det överlag finns en frustration hos kvinnorna eftersom att det är dem som måste packa sina saker och flytta medan mannen kan bo kvar. ” (S4).

Respondenten understryker med detta citat att insatserna upplevs problematiska och att det råder en frustration hos våldsutsatta eftersom det är dem som måste agera och lämna hemmet. Forskarna Lundgren och Heimer (2001), Mungers (2009), Tengström (2011) och von Schantz Lundgren (2011) har i sina respektive studier kommit fram till att kvinnorna var missnöjda med socialtjänstens insatser de blivit erbjudna. Utöver missnöjet så har studierna även visat på att otillräcklighet av insatser är ett problem (Lundgren, Heimer m.fl., 2001; Mungers 2009; Tengström 2011; von Schantz Lundgren 2011).

En respondent motsätter sig ovanstående bild om att insatserna inte räcker till och menar att det finns tillräckligt med resurser och att hen i arbetet kan göra mycket med de våldsutsatta. Denna respondent uttrycker därav en glädje över att kunna påverka den våldsutsattas liv. En annan respondent håller med och upplever inte att bilden av missnöje stämmer då hen inte sett det bland kvinnorna. Hen menar på att dennes uppfattning är att kvinnorna är nöjda då de får det dem ansöker om men uppger samtidigt att ingen utvärdering av insatserna har gjorts. Ytterligare en respondent menar på att kvinnorna hen träffar överlag är tacksamma men menar även på att kvinnorna kan se annan hjälp än socialtjänstens som bättre, då socialtjänsten ifrågasätter de kvinnor som har barn i deras föräldraförmåga. En annan respondent upplever insatserna som otillräckliga när det finns kvinnor som har ett missbruk och blir utsatta för våld, då det inte finns behandlingshem som tar emot kvinnor med denna problematik då de menar på att kvinnan dricker för att dämpa känslorna av våldet hon utsatts för.

En respondent upplever att insatserna egentligen är en fråga om resurser och att det inte borde ligga på enskilda handläggare, utan att det borde ligga högre upp i hierarkin. En annan respondent styrker detta och menar att missnöjet generellt även kan bero på att stödet från socialtjänsten någonstans är villkorat, vilket det inte riktigt är inom sjukvården på samma sätt.

6.1.2 Handlingsutrymme

Samtliga respondenter uppger att de uppfattar sitt handlingsutrymme som relativt stort trots att de har rammar de måste följa i sitt arbete. Vad gäller handlingsutrymmet menar Ekström (2016) att detta behövs för att socialarbetaren ska kunna hjälpa den våldsutsatta och att det är avgörande då det begränsas av lagar och resurser (Ekström, 2016). En respondent beskriver med följande citat hur hen upplever sitt handlingsutrymme när det kommer till lagen:

“Vi har en sak som vi alla ska förhålla oss till och det är lagen i Sverige. Vi kan inte gå utanför den ramen, men andra rammar är de rammar vi själva skapar“ (S2).

Trots att denna lag skall följas finns det en gemensam syn på ett relativt stort handlingsutrymme våra respondenter upplever och nedan följer ett citat som gemensamt kan beskriva denna syn på handlingsutrymmet:

“Handlingsutrymmet tänker jag nog är ganska stort måste jag säga. Jag tycker ändå att vi har ganska mycket förtroende. Jag tycker ändå att vi har handlingsutrymme utifrån att vår chef säger att hen litar på vår bedömning. Jag tycker inte vi blir ifrågasatta så mycket.” (S4).

En av respondenterna håller med S4 och menar att handlingsutrymmet upplevs större än inom vanlig socialtjänst. Handlingsutrymmet understryks av tre respondenter, där de uttrycker att handlingsutrymmet är fritt. Utifrån att samtliga respondenter upplever att handlingsutrymmet är relativt stort stämmer detta överens med vad Lipsky (2010) anser om gräsrotsbyråkrater och att dessa är anställda som har stor handlingsfrihet (Lipsky, 2010). Detta handlingsutrymme respondenterna upplever bekräftas även av Lipsky (1980) då han beskriver handlingsutrymmet som ganska uppenbart och menar att gräsrotsbyråkrater är relativt fria från övervakning av överordnade eller granskning av klienter. Vidare menar han att en gräsrotsbyråkrat har väsentlig självständighet i sitt beslutsfattande (Lipsky, 1980). Denna beskrivning av chefers övervakning och självständigt beslutsfattande anser alla våra respondenter hålla med om, då de uppfattar ett stöd i arbetet från chefen. En av våra respondenter lyfter vikten av att kunna vara kreativ i sitt handlingsutrymme och möta den våldsutsatta kvinnan på en plats som är bekväm för henne:

“Just den kvinnan kan kanske inte träffas på socialtjänsten, om jag är kreativ så kan vi kanske boka ett möte på skolan som hon går på (...) för just den kvinnan kanske inte kan komma till socialtjänsten för att hon inte har busskort, mannen kanske inte vill eller för att kvinnan går på samma skola som mannen och då förstår mannen självklart att kvinnan försvunnit.” (S2).

Respondenten i citatet ovan menar vidare att det är viktigt att nå kvinnan och att man måste kunna träffa henne, därför är det viktigt att kunna vara kreativ i sitt arbete och tänka lösningsfokuserat. För att göra det mer bekvämt för kvinnan kan man träffa henne i en miljö där hon är bekväm och inte är rädd för att mannen ska få reda på detta. Johansson (2007) menar att ett möte hos socialarbetaren kan leda till en ojämn relation mellan båda parter, eftersom då mötet sker på “hemmaplan” för socialarbetaren och inte för kvinnan. Vidare menar Johansson (2007) att relationen kan bli ojämn om kvinnan måste offra sin tid för att ta sig till organisationen och träffa socialarbetaren i en obekvämlig miljö (Johansson, 2007).

6.1.3 Att arbeta med bedömningsinstrument

I arbetet med våldsutsatta kvinnor har resultatet visat att det förekommer olika typer av bedömningsinstrument, där en gemensam faktor bland alla våra respondenter är att samtliga använder sig av FREDA-bedömningsinstrument i sitt arbete med våldsutsatta kvinnor.

Enligt en respondent är FREDA en av de första instrument som socialtjänsten rekommenderar att alla som arbetar med våldsutsatta kvinnor ska jobba med. FREDA är enligt Socialstyrelsen (2014) ett standardiserat bedömningsinstrument för socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer. Instrumentet används för att i socialtjänstens och andra verksamheters arbete kunna identifiera våldet. FREDA består av tre olika delar: FREDA-kortfrågor, FREDA-beskrivning och FREDA-farlighetsbedömning (Socialstyrelsen 2014). Detta bekräftas av en annan

respondent som menar att hen använder FREDA för att kunna känna igen våldsärenden. Detta kan kopplas till det Hällen och Sinisalo (2018) tar upp om att socialarbetaren tillsammans med kvinnan bör kartlägga våldet och vad kvinnan blivit utsatt för. En del kvinnor har normaliserat våldet och har därför förminskat det. Kvinnan behöver därför hjälp med att definiera våldet hon blivit utsatt för (Hällen & Sinisalo, 2018).

Enligt en respondent används FREDA-beskrivning för att prata om våldet och det blir då ett sätt att stötta och kunna sätta ord på våldet samt strukturera upp vad som är vad för att tillsammans med kvinnan identifiera våldet. Detta går att koppla till Carlsson (2013) som även uppger att man ska ge mer information om våldet omfattning och karaktär. Det finns två skalar man använder sig av, en för psykiskt våld och hot och en för fysiskt/ sexuellt våld. Här ska den våldsutsatta och den professionella få klarhet över våldet för att kunna bedöma vilket behov av stöd som är nödvändigt (Carlsson 2013). En respondent beskriver FREDA som en fördjupad riskbedömning, där man kan få kvinnan att våga sätta ord på våldet eller få upp ögonen för vad hon varit med om. En av respondenterna ger nedan ett intressant citat på hur FREDA fungerar som helhet:

”FREDA- utredningar är som att ta blodprov. När man går till läkaren så ställer läkaren olika frågor, men sen behöver läkaren ta blodvärde. FREDA är ungefär så, man ställer olika frågor, och du samlar ihop poängen, men, det går inte att bara göra en bedömning, eller sätta en diagnos utifrån värdet (...) det behöver ännu mycket mer exempelvis, kroppskontakt. (...) Vi är den läkaren som behöver använda olika verktyg, men till sist så är det vi socialarbetare som ska kunna göra en bedömning om vad en person behöver tillsammans med den våldsutsatta kvinnan.” (S2)

Citatet ovan kan kopplas till Ekström (2016) som menar att en socialarbetare tillsammans med den våldsutsatta kvinnan bör begripliggöra våldet, inte bara för sig själv utan också för andra (Ekström, 2016). Det görs enligt Lipsky (2010) en klientifiering av den klient som kommer i kontakt med gräsrotsbyråkraten genom den definition och standardisering som organisationen har för att individen ska kunna uppfattas som klient. Denna klientifiering, det vill säga transformation till klienter behöver genomgå för att individen ska kunna passa in som ovan nämnt, definitionen och standardiseringen (Lipsky, 2010). En respondent lyfter att en vanlig fördom om vad en våldsutsatt klient är, kan vara att kvinnan har utländsk härkomst, dock menar hen på att det även finns kvinnor med svensk härkomst som blir utsatta. Detta kan kopplas till Lipsky (2010) där han menar att denna klientifiering påverkar gräsrotsbyråkratsens arbete eftersom processen från människa till klient innehåller fördomar, kunskapsbrist och vanemässig bild av vad gräsrotsbyråkraten anser att en klient är (Lipsky 2010). Vad gäller fördomar betonar en respondent vikten av att man som socialarbetare bör ha ett icke-dömande förhållningssätt gentemot den våldsutsatta kvinnan.

Bortsett från att ha ett icke-dömande förhållningssätt i arbetet med den våldsutsatta kvinnan uppger en av respondenterna att hen upplever FREDA som ett väldigt värdefullt hjälpmedel. En annan respondent understryker detta och uttrycker att FREDA-farlighetsbedömning är bra då man kan få någon slags standardiserad siffra på hur allvarliga och rädda vi behöver vara för att den här

kvinnan riskerar att utsättas för allvarligt eller dödligt våld. Denna upplevelse respondenten ovan delar med sig av hur FREDA-farlighetsbedömning hjälper hen att få en uppfattning av våldets omfattning, understryks av Socialstyrelsen (2014) som uppger att denna den i FREDA används för att ta reda på om risken för våld ökat samt om det finns en risk för eventuellt dödligt våld (Socialstyrelsen, 2014).

Vidare menar en respondent att FREDA är av stor betydelse på det sätt att man kan arbeta med alla kvinnor utefter detta bedömningsinstrument, trots att det är individanpassat då det är olika problematik från kvinna till kvinna. Vidare uttrycker samma respondent i citatet nedan att det inte finns några hinder med FREDA:

“Nej, det finns inget hinder med FREDA utan man får ju anpassa för just vad som passar just den här individen.” (S5)

En av respondenterna delar inte samma uppfattning som S5 då hen menar på att FREDA inte är tillräckligt när det gäller olika typer av våld, exempelvis hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare menar respondenten att FREDA inte är heltäckande, då hen upplever att det brister i andra typer av våld. Ett annat hinder utöver detta som respondenten uppmärksammat är att det är väldigt svårt att använda FREDA via tolk, då det finns termer i det svenska språket som inte går att översätta till fullo till det andra språket.

Detta hinder med det svenska språket är något som kan kopplas till Johansson (2007) som menar att det svenska språket kan påverka relationen mellan gräsrotsbyråkraten och den våldsutsatta om kvinnan inte förstår vad som sägs (Johansson, 2007). En respondent upplever att det kan vara svårt att översätta frågorna ordagrant och att det kan vara ett hinder att tolkningen inte blir korrekt. Ett annat hinder är att använda sig av bedömningsinstrumentet på kvinnor med intellektuell funktionsnedsättning. Respondenten beskriver vidare att kvinnan kanske inte alltid är kapabel till att förstå och besvara frågorna rätt och då kan kvinnans utsatthet bli missvisande samt att det kan göra det svårt att begripa om det finns en fortsatt risk för våld men även dödligt våld. Det finns även ett hinder vi inte kan påverka och det är de kvinnor som inte talar sanning och det gör att själva utredningen blir felaktig. En respondent uttrycker med följande citat sin syn på FREDA:

”Att vi som socialarbetare inte enbart stirrar oss blinda på en siffra på farlighetsbedömningen utan vi måste ju ta in, vi har ju en människa framför oss och tar in allt som den personen berättar. Man får ju väga sen de resultatet mot hela bilden och det tror jag nog att man gör. Förhoppningsvis har man kompetens att klara det och oavsett vad siffran säger måste man göra en egen bedömning, men det är ändå skönt att ha ett mer strukturerat stöd i den bedömningen.” (S6)

En respondent ser inga direkta hinder men menar att man aldrig ska lita blint på bedömningsinstrumentet, eftersom man också måste använda sin egen magkänsla, intuition, den tysta kunskapen och den beprövade erfarenheten. Man kan inte helt lita på vad ett bedömningsinstrument säger.

6.1.4 Ansvar för arbetet med den våldsutsatta kvinnan

Nedan följer en presentation av det ansvar våra respondenter lyfter som kommunen, nämnden, socialtjänsten och den enskilde socialarbetaren bär för arbetet med den våldsutsatta kvinnan.

En av respondenterna upplever att det rent generellt är en fråga som genomsyrar ganska mycket i samhället gällande vem som bär på ansvaret för arbetet med våldsutsatta. Två av respondenterna uppger att det är tydligt utifrån lagen då den säger exakt vem som har vilket ansvar och understryker vidare att kommunen har det yttersta ansvaret för arbetet med de våldsutsatta kvinnorna. En av dessa två respondenter menar samtidigt att det är ett gemensamt ansvar i samhället mellan kommunen, socialnämnden, socialtjänsten och socialarbetaren. Det kan alltså utifrån vad dessa tre respondenter anser kring kommunens ansvar understrykas att kommunen enligt 2 kap 1 § har det yttersta ansvaret för att den enskilde får det stöd och den hjälp som den behöver (Socialtjänstlag 2001:453). Dock menar en respondent att det finns kommuner som har bra samarbete eller samverkan mellan olika aktörer samtidigt som hen å andra sidan menar att den våldsutsatta kvinnan kan påverkas av de kommuner som inte har denna samverkan. Denna negativa påverkan beskrivs nedan med följande citat från en av respondenterna:

“(…) men de kommuner som inte har denna samverkan, där har vi märkt att ärenden ramlar under stolarna, en del säger att man gjort det fel eller att det inte är ens arbete och i det bråket, vem är förloraren? Det är kvinnan först och främst för att alla dessa aktörer kommer att överleva och gå hem kl. 17, men kvinnan sitter och tänker vad hon ska göra.” (S2)

Respondenten i citatet ovan menar att arbetet med den våldsutsatta kan komma att bli otillräcklig på grund av att samverkan inte fungerar i samhället, eftersom olika aktörer inte har kunskap om vad deras ansvarsområde är i detta arbete. Detta framkommer även från två andra respondenter, som menar att samverkan kan se bättre ut med andra aktörer då de uppmärksammat att det inte är tillräckligt för den våldsutsatta kvinnan. En av respondenterna uttrycker i citatet nedan hur samverkan med försörjningsstöd påverkar den våldsutsatta:

“Samverkan med försörjningsstöd kan komma att påverka den våldsutsatta negativt eftersom det kan “ta stopp” i kvinnans process att bli självständig när hon kommer i kontakt med dem.” (S4)

Detta motstånd respondenten tar upp i citatet kan kopplas till det Müngers (2009) menar med att våldsutsatta kvinnor tycker att det saknas ett övergripande ansvarstagande hos kommunen och att det finns en oförmåga att kunna hjälpa till dessa kvinnor (Müngers, 2009).

När det kommer till nämndens ansvar har två av sex respondenter specifikt När det kommer till nämndens ansvar har två av sex respondenter specifikt uppgett att de anser nämnden ha ett ansvar för våldsutsatta kvinnorna. En av respondenterna beskriver en upplevelse av att kommunerna och nämnden sedan 2007 har ett väldigt tydligt ansvar för arbetet med den våldsutsatta och menar att lagen skärptes 2012 och att det gått från allmänna råd och föreskrifter till en skärpt lag gällande ansvaret. Att det enligt denna respondent finns ett tydligt ansvar för

arbetet med våldsutsatta kan understrykas utifrån att det regleras i 5 kap 11 §, där det står att nämndens uppgifter gör att verka för den som utsatts för brott. Vidare i denna paragraf regleras det att nämnden särskilt ska beakta kvinnor som är eller som har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående, då de kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation (Socialtjänstlag 5 kap. 11 §). Respondenten ovan upplever dock att nämnden och kommunerna inte erkänt våld i nära relationer som ett problemområde och att det ofta prioriteras bort. En annan respondent håller med om att nämnden har ett ansvar för arbetet, men framhäver som tidigare nämnt att det är ett ansvar alla i samhället ska ta, där S6 anser att det tar stopp när det kommer till politikerna. Att politikerna är de som styr över kommunen och dess anställda påverkar enligt respondenten nedan socialarbetarens arbete och därmed de våldsutsatta, vilket hen förklarar i följande citat:

“Jag upplever att nämnden tycker att det förekommer våld men att det är en grupp lite vid sidan av. (...) Vissa som är utsatta och vissa som utövar, men nämnden har inte en förståelse för att det våldet är så mycket bredare än den snäva bilden de upplever. (...) Det handlar nog om att de inte har kunskap och inte att man inte vill se men att man inte vill veta.” (S6).

Respondenten i citatet ger med andra ord en beskrivande känsla av att politiker verkar lägga detta problemområde åt sidan och prioritera andra områden att lägga vikt vid. Politiker ser inte detta våld som ett så stort problem som det faktiskt är, vilket påverkar socialarbetare men därmed även de våldsutsatta.

Gällande socialtjänstens och den enskilde socialarbetarens ansvar beskriver en respondent en upplevelse av en viss socialtjänst hon varit i kontakt med, där socialarbetare inte ville ha ärenden som gick över ”gränsen” för vad hen klarade av att hantera och arbeta med, det vill säga ärenden med våldsutsatta kvinnor. Detta blir således problematiskt då insatser inom socialtjänst enligt 3 kap 3 § ska vara av god kvalitet och att personal som utför uppgifter inom denna organisation ska ha lämplig utbildning och erfarenhet, vilket beskrivningen respondenten ovan gav tyder på att denna personal inte har (Socialtjänstlag 2001:453). Vidare blir det problematiskt då den organisation denna socialarbetare som inte ville ha ärenden med våldsutsatta arbetar i, enligt Socialstyrelsen (2009) bär det största ansvaret för att hjälpa våldsutsatta människor i samhället då de främst ska ingripa och finna lösningar till sociala problem som dyker upp. Detta ansvar regleras framför allt genom socialtjänstlagen. En del i detta ansvar innebär att utveckla metoder som ska skydda och stödja bland annat våldsutsatta kvinnor, vilket denna socialarbetare inte verkar ha kunskap i enligt respondenten (Socialstyrelsen, 2009). Detta ansvar för arbetet med våldsutsatta kvinnor brister någonstans enligt respondenten i citatet nedan:

“Det finns inte tillräckligt med resurser inom socialtjänsten. Trots att det tydligt i lagen står att socialtjänsten har ett ansvar för arbete med våldsutsatta kvinnor.” (S6)

Respondenten i citatet menar att socialtjänsten och dess socialarbetare inte har som vana att arbeta med denna målgrupp och att man då på något sätt inte tagit till sig denna ansvarskänsla utan istället lagt den åt sidan. En respondent understryker att ansvar för arbetet med den våldsutsatta kvinnan är ”A och O” och att man

måste ha en ansvarskänsla när man arbetar med våldsutsatta kvinnor. En annan respondent menar dock på att ansvaret kan se olika ut beroende på om kvinnan kommit till denna verksamhet grundat på ett beslut av socialtjänst eller om hon kommit på eget initiativ. Har kvinnan kommit på grund av ett beslut har socialarbetaren hela tiden ett ansvar att söka upp kvinnan, vilket socialarbetarna inte har om kvinnan kommit dit frivilligt. Trots denna olikhet i ansvarstagandet har man ett ansvar för den våldsutsatta om hon kommit dit på egen hand.

Tydligheten i lagen understryks även av Enander (2014) gällande socialtjänstens ansvar för våldsutsatta kvinnor, dock menar hon att den inte ger någon vägledning om hur insatserna ska genomföras (Enander, 2014). Avseende hur insatserna ska genomföras menar två respondenter att insatser kan erbjudas men att det inte är något man kan tvinga kvinnan att tacka ja till. Vidare framhäver en av respondenterna att man som socialarbetare i stunder kan känna att den våldsutsatta verkligen är i behov av insats i form av ett skyddat boende, medan kvinnan inte känner samma sak. Samtliga respondenter menar att ansvarstagandet för arbete med den våldsutsatta är av stor vikt, där tre av respondenterna menar att ansvaret inte är så stort att det kan gå över till tvång, det vill säga att man tvingar kvinnan till att tacka ja till insats eller stöd. En av respondenterna uttrycker i citatet nedan frivilligheten:

”Ja, alltså det är ju ändå mycket individens ansvar. Vi kan ju erbjuda stöd och vi kan erbjuda skydd, och där är det ju någonstans ändå individens eget ansvar att tacka ja till erbjudanden till exempel. (...) jag kan inte tvinga en person och då kan man ju känna sig otillräcklig ifall man erbjuder något som de tackar nej till. (...) Men naturligtvis är det viktigt att ta det ansvar man kan ta, men det är också viktigt att inte glömma bort att individen har ett eget ansvar också.” (S3).

Respondenten ger i citatet ovan en klar beskrivning av resonemanget om att man inte kan tvinga en våldsutsatt kvinna till insats eller stöd. I detta resonemang inkluderas även två andra respondenter, då de överensstämmer med citatet ovan angående tvånget.

6.1.5 Sammanfattning

När det kommer till stödet respondenterna kan erbjuda så kan alla erbjuda någon form av samtalsstöd till våldsutsatta. Hälften av respondenterna kan erbjuda skyddat boende, en respondent kan stötta den våldsutsatta till kontakt med försörjningsstöd medan en respondent även kan erbjuda ekonomiskt bistånd. Ett stöd våra respondenter däremot inte uttrycker sig kunna erbjuda den våldsutsatta är stödet under rättsprocessen. Två respondenter uttrycker att insatser är ett strukturellt problem då det inte finns tillräckligt med bra insatser till våldsutsatta, samtidigt som en respondent uttrycker att det finns tillräckligt med insatser och resurser till dessa kvinnor. Att de våldsutsatta skulle uppleva ett missnöje kring insatser är något majoriteten av respondenterna inte håller med om, samtidigt som de upplever att kvinnornas upplevelser av insatserna är varierande beroende på insats. Utöver stödet som kan erbjudas upplever samtliga respondenter att de har relativt stort handlingsutrymme i sitt arbete och att de har relativt stor självständighet i sitt beslutsfattande. Respondenterna upplever sig även vara relativt fria från övervakning av överordnade. I arbetet med våldsutsatta uttrycker alla respondenter att de använder sig av bedömningsinstrumentet FREDA och ser

det som ett hjälpinstrument i arbetet då de känner att det underlättar. Dock säger ändå tre av dem att det finns tydliga hinder med arbetet, då det inte passar alla typer av våld och kvinnor med olika svårigheter. Vad gäller ansvaret för våldsutsatta kvinnor lyfter samtliga respondenter att kommunen har det övergripande ansvaret för socialtjänstens arbete med våldsutsatta, men att samhället tillsammans bär ett ansvar för att få mäns våld mot kvinnor att upphöra. Hälften av respondenterna uttrycker en upplevelse av brist på ansvar när det kommer till samverkan, då det finns aktörer som inte har kunskap om dess ansvarsområde för arbetet med den våldsutsatta.

6.2 Vikten av att förstå

Nedanstående underteman presenterar medvetenhet kring kvinnans utsatta situation och att möta och finna den våldsutsatta kvinnan.

6.2.1 Medvetenhet kring kvinnans utsatta situation

Samtliga respondenter delar uppfattning om att en medvetenhet bör finnas i att kvinnan befinner sig i en utsatt situation och kan komma att gå tillbaka till våldsutövaren. En av respondenterna menar att det därför är av vikt att försöka fånga upp den våldsutsatta i den akuta krisen. I den akuta krisen är den våldsutsatta beredd att ta emot hjälp på ett annat sätt än om man skulle väntat ett par dagar, vilket kan resultera till att den våldsutsatta återvänder till våldsutövaren. Det är enligt en respondent inte så ovanligt att kvinnan i kontakt med socialarbetaren kan uppleva ett akut läge och att hon vill åstadkomma en drastisk förändring. Kvinnan kan komma att ångra sig om hon fått tid att tänka kring situationen och att man ska vara beredd på att man kan tappa kontakten med den våldsutsatta. En annan respondent uttrycker en önskan om att alla socialarbetare bör vara medvetna om normaliseringen av våldet för att kunna begripa varför kvinnan ibland inte lämnar. Alla respondenter uttrycker att arbetet bygger på frivillighet och att insatsen därför inte är tvingande för kvinnan.

Trots att samtliga respondenter delar uppfattning om ovanstående medvetenhet menar Ekström (2016) att socialarbetare kan komma att fånga upp de våldsutsatta på olika sätt beroende på hur deras tolkning ser ut kring den våldsutsattas behov av stöd. Vidare menar Ekström (2016) att det finns socialarbetare som bara är villiga att hjälpa den våldsutsatta om hon bestämt sig för att lämna mannen eller redan har lämnat honom (Ekström, 2016). Lipsky (2010) menar att gräsrotsbyråkraten kan vara villig att enbart hjälpa de som har störst möjlighet att lyckas. Vidare menar Lipsky (2010) att gräsrotsbyråkraten kan komma att prioritera denna målgrupp eftersom de har mindre behov av stöd, hjälp och insatser (Lipsky, 2010). Samtliga respondenter understryker att man i arbetet med våldsutsatta bör vara medveten om att kvinnan kanske inte bestämt sig för att lämna mannen när man arbetar med våldsutsatta. Dock menar Ekström (2016) på att det även finns socialarbetare som är villiga att ge stöd till alla kvinnor, oavsett om de bestämt sig för att lämna eller inte (Ekström, 2016). Att arbetet bygger på frivillighet understryks av prop. 2006/07:38 som uppger att socialnämndens insatser är frivilliga och menar på att nämnden ska kunna erbjuda stödinsatser av olika slag till de våldsutsatta, även om de ännu inte bestämt sig för att lämna mannen (Regeringens proposition).

6.2.2 Att möta och finna den våldsutsatta kvinnan

Två av våra respondenter har lyft att de i sitt arbete bör möta och finna den våldsutsatta kvinnan, oavsett om hon som i föregående undertema nämnt, bestämt sig för att lämna eller inte. En av respondenterna uttrycker i citatet nedan att man bör finna kvinnan i hennes situation:

“Arbetet med kvinnan bör grundas i respekt och att det är av vikt att se kvinnan som en individ som kan ta egna beslut. Man bör finna den våldsutsatta kvinnan i hennes situation som utsatt och att hon behöver hjälp.” (S2)

Denna vikt av att finna den våldsutsatta kvinnan är något Grände, Lundberg & Eriksson (2009) understryker och menar att misstaget socialarbetare gör är att inte möta kvinnan där hon är. Vidare menar Grände, m.fl. (2009) att socialarbetaren kan försöka snabba på processen då de ser lösningen snabbt. Man bör därför möta henne där hon är och hjälpa henne i hennes egen takt. Kvinnan behöver få sörja sin relation till mannen innan hon kan lämna honom helt. Väljer kvinnan att gå tillbaka så skall man hålla en bra relation för det gör det lättare för den våldsutsatta att söka sig tillbaka (Grände, m.fl., 2009). Ovanstående citat är något Hydén (1995) understryker där hon beskriver att socialarbetaren bör finna den våldsutsatta kvinnan där hon är för att kunna arbeta med henne. Hon menar att man inte kan hjälpa den våldsutsatta kvinnan om man inte först förstår sig på det som kvinnan förstår och upplever där och då, det räcker nämligen inte i denna situation att visserligen förstå mer än vad kvinnan förstår. Den som inte kan göra detta lurar sig själv när hen tror att denne kan hjälpa andra eftersom man kan och vet mer än den våldsutsatta kvinnan (Hydén, 1995).

En respondent berättar att kvinnan redan kan ha ordnat nytt boende i sin process att lämna mannen och att man kan finna kvinnan i den delen av processen och börja där, exempelvis genom att ge henne stöttning och en pusch till att våga lämna relationen. I citatet nedan framkommer respondentens syn på denna ”pusch”:

“(...) de kanske är på väg att lämna. De har redan fixat en lägenhet, de har turen så de får en lägenhet, vilket annars är ett problem; att de inte får bostäder. Då kanske hon bara behöver den här lilla puschen att man stödjer henne, för han förändrar sig helt plötsligt och allting ska bli guld och gröna skogar och det håller kanske i en månad. Sen är dom tillbaka på samma där dom var tidigare. Så det kanske bara är det att man ska hjälpa henne att ta det steget. Men sen kan de vara halvt ihjälslagna, det finns verkligen ett väldigt stort spann.” (S4)

Dahlgren & Starrin (2004) menar att det är till en fördel för socialarbetare att veta hur de förväntas bete sig i olika situationer med den våldsutsatta, vilket Hydén (1995) som tidigare nämnt menar handlar om att man bör finna kvinnan där hon är för att man ska kunna arbeta med henne (Dahlgren & Starrin, 2004; Hydén, 1995). Respondenten i citatet ovan ger således en beskrivning på att denna ”pusch” är ett beteende och agerande från hens sida som i detta fall är rätt i denna situation, eftersom kvinnan med hjälp av detta beteende får ett stöd hon behöver där och då.

6.2.3 Sammanfattning

Sammanfattningsvis menar samtliga respondenter att det bör finnas en medvetenhet kring att kvinnan kanske inte till fullo bestämt sig om hon vill lämna mannen eller inte när första kontakt med socialarbetare sker. Två av sex respondenter lyfter att det därför är av vikt att fånga upp den våldsutsatta och möta henne där hon är samtidigt som alla respondenter menar att det är frivilligt för kvinnan att ha kontakt med socialarbetaren.

6.3 Att påverkas emotionellt

Nedanstående underteman presenterar om upplevelse av arbetet och den professionella masken socialarbetarna kan komma att hålla i arbetet.

6.3.1 Upplevelse av arbetet

Majoriteten av våra sex respondenter uttrycker att det är tufft att arbeta med våldsutsatta kvinnor. Dessa respondenter menar att det som är tufft i arbetet är att sätta sig in i den våldsutsattas situation. En av respondenterna håller dock inte med övriga respondenter och motsätter sig detta enligt nedan:

“Det inte är så svårt att sätta sig in i den situationen, eftersom den är rätt svart och vit”. (S1)

En respondent håller inte med S1 om att det skulle vara lätt att sätta sig in i kvinnans situation och menar att det är svårt att förstå hur kvinnan har det och vad hon känner då man inte befinner sig i den situationen. Ytterligare en respondent motsätter sig om att det skulle vara lätt och menar att det är svårt att höra kvinnors berättelser och ha förståelse för vad de utsatts för. Att denna respondent upplever en svårighet med att höra kvinnornas berättelser kan komma att kopplas till vad Hochschild (2012) bland annat anser att emotionellt arbete är, nämligen att ha denna direktkontakt med klienter vilken kan medföra känslomässiga påfrestningar (Hochschild, 2012).

Trots att respondenten i citatet ovan uttrycker att det inte är svårt att sätta sig in i den våldsutsattas situation, menar hen att arbetet ändå kan vara tufft. Vidare menar hen att man därför genom att ha rätt instrument samt vetskap om att man kan göra något åt den våldsutsattas situation, kan få en känsla av att arbetet är meningsfullt. En av respondenterna uttrycker nedan om sin upplevelse av ett både tungt men samtidigt meningsfullt arbete:

“Jag har ju inte så mycket erfarenhet men än så länge tycker jag att det är väldigt roligt och givande. Sen är det såklart (...) tungt på olika sätt tycker jag.” (S3)

En respondent överensstämmer med det som ovan uttrycks i citatet och upplever denna målgrupp som en generellt väldigt tacksam målgrupp att arbeta med, vilket gör arbetet mer meningsfullt trots att det är tufft. En annan respondent uttrycker att oavsett om arbetet är tufft eller inte, så använder man sig av emotioner i arbetet. Dahlgren & Starrin (2004) understryker detta användande av emotioner i arbetet och menar att det är viktigt att använda sig av detta i arbetet. Vidare menar författarna att emotioner är livets väsen och att dessa emotioner är viktiga för att människor ska kunna utgöra mänsklig socialitet. Dessa emotioner meddelar om hur relationen till andra människor ser ut och till samhället i helhet. I social

interaktion spelar det därför stor roll med emotioner, som exempelvis interaktion med de våldsutsatta kvinnorna (Dahlgren & Starrin, 2004). Samtliga respondenter delar synen om att man i detta arbete måste använda sig av emotioner, där en av dem tydligare uttrycker sig om detta nedan:

“Det är väldigt blandade känslor i arbetet, ibland är det en känsla av att man är så stolt för att man verkligen räddar liv” (S2)

Två respondenter uttrycker en upplevelse av att arbetet innefattar blandade känslor där en understryker en känsla av belöning då hen upplever att det finns möjligheter till att kunna rädda liv. Den andra respondenten beskriver att olika känslor hen kan uppleva kan vara frustration, tacksamhet, irritation och ilska. Denna beskrivning hen ger om olika känslor i arbetet går att koppla till Hydén (1995) som menar att det är svårt att arbeta med våldsutsatta kvinnor, då det kan kännas tungt att möta en annan människas utsatthet, vilket därmed kan väcka känslor av maktlöshet hos socialarbetaren som ska hjälpa den våldsutsatta ur sin situation. Denna maktlöshet i sig kan göra att socialarbetaren känner irritation (Hydén, 1995).

Denna irritation som ovan beskrivs menar en av respondenterna att hen kan få när känslan av misslyckande uppstår på grund av att kvinnan valt att återvända till mannen. Denna irritation respondenten beskriver menar Hydén (1995) att de våldsutsatta kvinnorna upplever som ett bemötande av oförståelse av socialarbetare (Hydén, 1995). Respondenten menar vidare att man ibland därför kan tappa hoppet och belyser med följande citat om hur viktigt det är att inte tappa detta hopp:

”Det är väldigt blandade känslor men jag tycker att den känslan som jag tror vi alla har, eller som jag hoppas att vi alla har som jobbar med dessa frågorna, är att aldrig tappa hoppet. För tappar vi hoppet har vi ingenting, det kommer synas i vårt arbete. Det kommer genomsyra hela vårt arbete, för då kommer kvinnan se att socialarbetaren inte har hopp om hennes liv, hur kan kvinnan då skapa hopp? Det innebär att man hela tiden behåller hoppet, känslan av hoppet levande.” (S2).

En av respondenterna styrker S2 om att behålla hoppet och menar att det är viktigt att känna känslor av hopp och tillförsikt över att det kan bli bättre för de våldsutsatta kvinnorna. Dahlgren och Starrin (2004) menar på att detta arbete innefattar mycket känslor och understryker att det är viktigt att förmedla en glad känsla i mötet med kvinnorna, trots att det kan vara utmanande att hålla hoppet uppe (Dahlgren & Starrin, 2004). Hochschild (2003) menar att det kan bli en extraordinär mängd komplicerat emotionsarbete för att få detta arbete att kännas bra men att det är viktigt att socialarbetaren försöker känna den rätta känslan, det vill säga känslan av att göra bra (Hochschild, 2003).

6.3.2 Den professionella masken

En respondent menar att man i arbetet kan komma att behöva ta på sig en professionell mask, vilket blir ett bildande av ett ansiktsuttryck som utgör positivt uttryck, eftersom arbetet annars kan bli svårare om man skulle ta in kvinnors berättelser om allt hemskt de utsatts för. Detta understryks av Hochschild (2012)

som menar att man i emotionellt arbete måste hålla ett visst ansiktsuttryck för att utgöra ett visst positivt uttryck (Hochschild, 2012).

Respondenten ovan menar även att man ibland måste hålla lite grann av en distans för att kunna klara av jobbet. Dahlgren & Starrin (2004) skriver att man i det ytliga emotionella arbetet låtsas känna något man i själva verket inte känner, där man exempelvis visar upp ett leende när man egentligen är ledsen. Detta är något som kan kopplas till uttrycket att hålla professionella masken som respondenterna uttrycker för att inte släppa fram känslor som frambringas under klientmöten (Dahlgren & Starrin 2004). En av respondenterna uttrycker betydelsen av att vara mänsklig och visa känslor:

“Det är svårt att höra berättelserna men det gäller att inte låta de egna känslorna ta överhanden. Det är mänskligt och viktigt att visa känslor”
(S3).

Att inte visa känslor i samband med berättelser var enligt en respondent svårare i början, samtidigt som hen menar att det nu är lättare att inte låta dessa känslor ta överhanden. En del kvinnor som gått igenom mycket känner hen att man bara vill krama om för att visa medkänsla samtidigt som hen måste hålla ett professionellt avstånd. En annan respondent uttrycker att historierna man hör kan gå in under huden på en och att det då är väldigt svårt att hålla masken. Ibland händer det att man inte orkar längre och vill gå ut ur rummet men sen tänker hen att kvinnan burit på det här i 10 år och att hon är otroligt stark och känner då att hen också behöver vara det. Dahlgren & Starrin (2004) menar att detta påklustrade leende visar att man vill förmedla ett intryck av att man är glad. Det ytliga emotionella agerandet är alltså en låtsas känsla då den inte motsvarar det man faktiskt känner. Vid detta agerande har personen lärt sig att skapa de yttre framträdelse formerna för känslan, exempelvis leendet (Dahlgren & Starrin 2004). Nedan beskriver en av respondenterna sin upplevelse om hur det är att hålla masken:

”Vi måste hålla masken när vi ser mannen och kvinnan ute på gatan och du vet exakt vad den mannen har gjort och du måste ändå försöka vara professionell och inte säga någonting. (...) Att hålla masken ingår i paketet men jag tycker att det är väldigt viktigt att skilja mellan att hålla masken och försöka att inte visa sina känslor inför klienten än att hålla masken hela tiden. För jag håller inte masken när någon som du intervjuar mig eller när jag pratar med politikerna så håller jag inte masken, för de måste veta. Det är väldigt viktigt att vara medvetna om att det inte ska vara så hela tiden, att hålla masken. För jag har sett tyvärr att en del handläggare som alltid har masken, men då tänker man att en maskin kan göra deras arbete. Vi måste fortfarande använda våra känslor i detta arbete, för annars är det ingen mening att vi sitter och gör detta jobbet.” (S2)

Dahlgren & Starrin (2004) bekräftar S2 om att handläggare ständigt håller masken. Författarna menar att man vid arbetsdagens slut kan glömma bort att ta av sig denna mask och koppla på sina känslor. Socialarbetaren kan därför tappa greppet om sin identitet. De känslor man i arbetet måste visa upp i jämförelse med ens privata känslor blir skillnadsmässigt stor och svår att hantera (Dahlgren & Starrin 2004).

6.3.3 Sammanfattning

Sammanfattningsvis ser vi att respondenterna upplever att arbetet med den våldsutsatta kvinnan är meningsfullt, samtidigt som det på ett eller annat vis upplevs vara känslomässigt tufft. Något som däremot är gemensamt bland alla respondenter utom en, är att arbetet kan vara känslomässigt tufft när det kommer till att sätta sig in i den våldsutsattas situation. Samtliga respondenter upplever att man kan komma att behöva hålla en professionell mask i möte med kvinnan, eftersom de känslor som frambringas annars kan bli svårhanterliga och påverka mötet i en mindre positiv utsträckning.

7 DISKUSSION

Nedan presenteras sammanfattning av analysresultatet, metoddiskussion, resultatdiskussion, slutsats och förslag till vidare forskning.

7.1 Sammanfattning

En medvetenhet kring att kvinnan kan komma att avsluta sin kontakt med socialarbetaren och återgå till våldsutövaren finns hos alla respondenter, där två av dem därför menar att man bör möta kvinnan där hon är. Som hjälpinstrument för detta använder sig respondenterna av FREDAs bedömningsinstrument som de på olika sätt använder i arbetet. Hälften av respondenterna upplever att det finns hinder med detta bedömningsinstrument då det inte passar alla typer av våld och kvinnor med olika svårigheter. Arbetet med våldsutsatta bygger på frivillighet som gör det möjligt för kvinnan att tacka nej till socialtjänstens insatser. Vad gäller möjliga insatser till den våldsutsatta uppfattar alla respondenter att de har relativt stort handlingsutrymme, trots det begränsade antalet insatser som finns att erbjuda. Vad gäller de våldsutsattas upplevelse av insatserna tror respondenterna att missnöjet är varierande. Respondenterna upplever arbetet med den våldsutsatta som meningsfullt samtidigt som det på olika vis kan upplevas vara känslomässigt tufft. Samtliga respondenter upplever att de i möte med den våldsutsatta kan behöva hålla en professionell mask för att underlätta hanteringen av de känslor som frambringas. Det övergripande ansvaret för våldsutsatta kvinnor står klart i lagen där samtliga respondenter menar att kommunen har det övergripande ansvaret för socialtjänstens arbete med våldsutsatta. Vidare upplever hälften av respondenterna att det råder brist på ansvar då de upplever att det finns aktörer utan kunskap om vad dess ansvarsområde för arbetet med den våldsutsatta kvinnan är.

7.2 Metoddiskussion

Vår uppfattning om den valda kvalitativa metoden är att den är bra eftersom den gett oss en stor mängd information till vårt arbete. Genom att vi använt oss av denna metod har vi fått möjlighet till djupgående semistrukturerade intervjuer. Att ha liveintervju med respektive respondent har bidragit till möjligheten att kunna få en känsla av rummets energi och ställa följdfrågor för ännu djupare diskussion. En bidragande faktor till djupgående intervju har varit vår intervjuguide, där vi använt oss av frågor med utrymme till följdfrågor. Hade vi valt att använda oss av telefonintervjuer hade vi kunnat komma åt ett fler antal respondenter, dock upplever inte vi att det hade gett samma resultat eftersom det inte hade blivit lika

djupgående. Att ha telefonintervju hade begränsat vår möjlighet att ställa följdfrågor till respondenten samt att få en känsla och uppfattning av respondentens reaktion på samtliga frågor som ställs. Om vi därför hade valt att istället använda oss av telefonintervjuer hade vi inte fått in den mängd empiri och kvalitet som vi genom semistrukturerade live intervjuer fått. Med hjälp av våra intervjuer och att de ägt rum på respektive respondents arbetsplats, har det ökat tillförlitligheten till vårt arbete då detta tillsammans med samtyckesblanketter styrkt att de är anställda inom en verksamhet som arbetar med våldsutsatta kvinnor. Vi anser inte att vi hade fått tillgång till det djup vi var ute efter om vi hade valt en kvantitativ metod. Dock hade vi kunnat nå upp till ett stort antal respondenter men å andra sidan hade det varit en brist i tillförlitligheten då vi inte hade haft möjlighet att kontrollera om respondenten som svarar arbetar med våldsutsatta kvinnor.

Det övervägande vi under arbetets gång gjort är som ovan nämnt bland annat att utesluta telefonintervjuer med respondenter. Ett annat övervägande är att vi först tänkt begränsa arbetet och våra respondenter till en stad, vilket vi till en början gjorde ett försök med. Vi insåg ganska snabbt att vi på så kort tid inte hade kunnat få ihop minimum antal respondenter. Därför valde vi att öka vårt sökområde och kontakta respondenter i olika städer i södra Sverige, vilket ledde till att vi lättare fick tillgång till sex respondenter. Ett övervägande vi gjort avseende en respondent är att vi valt att utesluta denne, då respondenten ej ansåg sig villig att begära ett samtycke från chef om att kunna delta i vårt arbete.

Vi uppfattar inte att vårt arbete är heltäckande inom södra Sverige, då detta inte varit möjligt utifrån vår tidsbegränsning och antalet respondenter. Vi kan därmed inte säga att vårt arbete står för en generell syn om hur socialarbetare arbetar med våldsutsatta kvinnor i Sverige. För att kunna göra detta hade vi bland annat behövt mer tidsutrymme och fler antal respondenter i hela Sverige i en sådan omfattning att ett arbete kan bli heltäckande. Dock har studien gett en inblick i hur våra respondenter arbetar med våldsutsatta kvinnor i de del av södra Sverige de arbetar inom.

7.3 Resultatdiskussion

Vårt analysresultat visar att respondenterna upplever arbetet med den våldsutsatta kvinnan på olika sätt, men att de alla gemensamt uttrycker en upplevelse av att deras handlingsutrymme i arbetet är relativt stort trots den begränsning som råder av insatser. Samtliga uttrycker en upplevelse av att bedömningsinstrumentet FREDA är till användning i arbetet, samtidigt som hälften av respondenterna menar att det även kan utgöra ett hinder då instrumentet inte är fullkomligt anpassningsbart för alla typer av våld och kvinnor. Det framkommer ytterligare att respondenterna uttrycker sig ha en positiv inställning till arbetet med kvinnan trots att det är ett känslösamt arbetsområde. Då det är ett känslösamt arbetsområde uttrycker respondenterna att en professionell mask i arbetet kan vara nödvändig för att kunna hantera de känslor som uppstår. Resultatet visar även att det för respondenterna upplevs vara ett komplext arbete, där de både i med- och motgångar under arbetets gång arbetar för den våldsutsatta kvinnans bästa samt att de trots möjliga motgångar upplever arbetet som meningsfullt och viktigt.

Något vi funnit överraskande i vårt analysresultat har varit möjligheten att erbjuda den våldsutsatta insatser. Resultatet visar att samtliga respondenter kan erbjuda

någon form av samtalsstöd men att bara tre av dem kan erbjuda boende, vilket kan vara av vikt för att kvinnan ska kunna ta steget att lämna våldsutövaren. Om inte kvinnan får möjlighet att få ett nytt boende för att komma ifrån våldet, kan det bli en bidragande anledning till att hon väljer att stanna kvar hos våldsutövaren. Det som är positivt överraskande är att en av våra respondenter lyfter att hen inte känner sig begränsad vad gäller beviljande av boende till de utsatta kvinnorna. Detta eftersom det i hens verksamhet beviljas boende inom kommunen. Om fallet istället är att en socialarbetares arbetsplats har en ekonomisk begränsning, påverkar detta kvinnans möjlighet att komma på egna fötter eftersom det är en kostnadsfråga för kommunen att bevilja boende. Nationellt centrum för kvinnofrid (2018b) uttrycker att socialtjänsten ska kunna erbjuda skyddat boende till den våldsutsatta eller någon annan form av lämpligt boende (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2018b). Denna kostnadsfråga handlar om att nämnden och kommunen inte prioriterar hjälpen och de insatser som de våldsutsatta kan vara i behov av. En annan faktor som kan vara avgörande i lämnandet är ekonomiskt bistånd. Detta understryks även av Nationellt centrum för kvinnofrid (2018b) som menar att kvinnans ekonomiska situation är avgörande för hennes möjlighet att lämna våldsutövaren (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2018b). Får därför inte kvinnan möjlighet till ekonomiskt bistånd av en handläggare på socialtjänsten, kan detta vara avgörande för hennes självförsörjning och framtida mående.

Något vi ganska tidigt i vårt arbete upptäckte var att tidigare forskning av Müngers (2009), Tengström (2011) och von Schantz Lundgren (2011) visar på ett missnöje från den våldsutsatta vad gäller socialtjänstens insatser (Müngers 2009; Tengström 2011; von Schantz Lundgren 2011). Det har därför varit intressant att under arbetets gång få undersöka hur våra respondenter ser på detta. En del av våra respondenter visade sig uppleva en förståelse över detta missnöje, medan tre av dem inte upplevde att något missnöje skulle vara aktuellt bland kvinnorna. Man kan därför ställa sig frågan om hur arbetet egentligen utförs med den våldsutsatta kvinnan. Medvetandet om missnöjet är avgörande för att socialarbetare ska kunna göra skillnad och förbättra det rådande missnöje som upplevs. Detta för att samhället i stort ska sträva efter att alltid kunna erbjuda en insats som är av kvalitet.

7.4 Slutsats

Syftet med denna studie är att beskriva socialarbetares upplevelse av arbetet med våldsutsatta kvinnor. I arbetet har vi undersökt detta utifrån att ta reda på hur socialarbetare arbetar med våldsutsatta kvinnor inom olika kommuner och socialarbetares upplevelse av arbetet med våldsutsatta kvinnor.

Vårt resultat visar på att våra respondenter har en god kunskap om arbetet med våldsutsatta kvinnor. Respondenterna upplever arbetet som givande och anses vara positivt inställda till det, samtidigt som det enligt respondenterna ibland är ett känslomt arbete att möta dessa våldsutsatta kvinnor. Vad gäller bedömningsinstrumentet FREDA upplever respondenterna att detta är ett instrument som fungerar samt att det används av samtliga i dess arbete, trots att en del av dem upplever att det finns ett fåtal begränsningar och hinder i detta instrument. Trots att lagen tydligt beskriver hur arbetet ska se ut, upplever respondenterna arbetet olika och att det inte alltid når upp till lagen.

7.5 Förslag till vidare forskning

Vi har under arbetets gång upplevt att det finns begränsat med forskning kring socialarbetares arbete med våldsutsatta. Det hade därför varit intressant att i en fortsatt forskning belysa arbetet samt hur man inom verksamheter följer upp insatser som ges till våldsutsatta och hur man arbetar för att förbättra insatserna. Vi upplever även att det hade varit bra att forska vidare om hur socialarbetare förhåller sig till att hålla en professionell mask i möten med våldsutsatta samt hur socialarbetarna bearbetar detta arbete.

REFERENSER

Amnesty International, (2004) *Mäns våld mot kvinnor i nära relationer: en sammanställning om situationen i Sverige*. Stockholm: Amnesty.

Brottsförebyggande rådet, (2002). *Mäns våld mot kvinnor i nära relationer. En kartläggning*. Rapport 2002:14. Stockholm: BRÅ.

Brottsförebyggande rådet, (2008). *Statistik*
><http://statistik.bra.se/solwebb/action/index>< (2018-12-16).

Brottsförebyggande rådet, (2017) *Våld i nära relationer*.
><https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/vald-i-nara-relationer.html>< HTML (2018-12-13)

Bryman A, (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.

Carlsson H, (2013) *Brottsofferjourernas Riksförbunds synpunkter på Socialstyrelsens bedömningsinstrument FREDA. Rapport 2013*.
>[http://www.brottsofferjouren.se/ckfinder/userfiles/file/BOJs%20synpunkter%20på%20Socialstyrelsens%20FREDA_rapport%202013\(2\).pdf](http://www.brottsofferjouren.se/ckfinder/userfiles/file/BOJs%20synpunkter%20på%20Socialstyrelsens%20FREDA_rapport%202013(2).pdf)< PDF (2018-12-29).

Dahlgren L, & Starrin B, (2004) *Emotioner, Vardagsliv & Samhälle - en introduktion till emotionssociologin*. Malmö: Liber.

Ekström V, (2016) *Det besvärliga våldet: Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer. Diss.* Linköping: Linköpings universitet.

Ekström V, (2018) *Socialtjänstens arbete med våldsutsatta vuxna*. I: Hällen, L. & Sinisalo, E. (red.). *Våld i nära relationer socialt arbete i forskning, teori och praktik*. Stockholm: Liber.

Eliasson M, (1997) *Mäns våld mot kvinnor: en kunskapsöversikt om kvinnomisshandel och våldtäkt, dominans och kontroll*. Stockholm: Natur och kultur.

Eliasson P.E, (2000) *Män, kvinnor och våld: att förstå och förändra våldsamt beteende: en rapport från Manscentrum i Stockholm*. Stockholm: Carlsson.

Enander V, (2014) *Socialtjänstens ansvar*. I Heimer, Gun M., Björck, Annika & Kunosson, Chrystal (red.) (2014). *Våldsutsatta kvinnor - samhällets ansvar*. Lund: Studentlitteratur.

General Assembly, (1993) Declaration on the Elimination of Violence against Women. ><http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>< HTML (2018-12-30).

Graneheim U H, & Lundman B, (2004) *Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedure and measures to achieve trustworthiness*. Nurse Education Today, 24.105-112.

- Grände J., Lundberg L. & Eriksson M, (2009) *I arbete med våldsutsatta kvinnor: handbok för yrkesverksamma*. Stockholm: Gothia.
- Hochschild A.R, (2012) *The Managed Heart – Commercialization of human feeling*. Berkeley: University of California Press.
- Hochschild A.R. & Machung, A, (2003) *The Second Shift*. Penguin Books.
- Holme I.M. & Solvang B.K, (1997) *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Hydén M, (1995) *Kvinnomisshandel inom äktenskapet: mellan det omöjliga och det möjliga*. Stockholm: Liber.
- Hällén L. & Sinisalo E. (2018) *Socialnämndens handläggning av våld i nära relationer*. I: Hällén, L. & Sinisalo, E. (red.). *Våld i nära relationer socialt arbete i forskning, teori och praktik*. Stockholm: Liber.
- Johansson R, (2007) *Vid byråkratins gränser: om handlingsfrihetens organisatoriska begränsningar i klientrelaterat arbete*. Lund: Arkiv.
- Karlsson M, (2015) *bedömningsmetod FREDA*.
><http://www.valdmotnara.se/dusomjobbarmedfragan/lardigmer/metoderochverktyg/bedomningavrisk/bedomningsmetodfreda.4.3c4af75413a9750760110fd.html><
HTML (2018-12-29).
- Liang B., Goodman L., Tummala-Narra P. & Weintraub S, (2005) *Theoretical Framework for Understanding Help-Seeking Processes Among Survivors of Intimate Partner Violence*. American Journal of Community Psychology, volym 36. 71-84
- Lipsky M, (1969) *Toward a Theory of Street-Level Bureaucracy*. Institute for research on poverty: The University of Wisconsin, Madison, Wisconsin.
- Lipsky M, (1980) *Street-Level Bureaucracy - Dilemmas of the individual in public services*. Chapter 2: Street-Level Bureaucrats as Policy Makers.
- Lipsky M, (2010) *Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public services*. (30th anniversary expanded ed.) New York: Russell Sage Foundation.
- Lundgren E, & Heimer G. (red.) (2001) *Slagen dam: mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige: en omfångsundersökning*. Umeå: Brottsoffermyndigheten.
- Münger AC, (2009) *Att förebygga och förhindra mäns våld i nära relationer inom Östergötlands län*. FoUrapport 2009:56. Linköping: FOU Centrum för Vård, Omsorg och Socialt arbete.
- Nationellt center för kvinnofrid, (2018a) *Våld i nära relationer*.
><http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/vald-i-nara-relationer>< (2018-12-11).

- Nationellt center för kvinnofrid, (2018b) *Socialtjänstens insatser*. ><http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/kommunernas-kvinnofridsarbete/socialtjanstens-insatser/>< (2018-12-03).
- Regeringens proposition, 2006/07:38. *Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor*. Stockholm: Socialdepartementet.
- Socialstyrelsen, (2009) *Våldsutsatta kvinnor. Ett utbildningsmaterial för socialtjänstens personal*. Stockholm.
- Socialstyrelsen, (2011) *Våld: handbok om socialnämndens ansvar för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen, (2014) *Manual för FREDA. Standardiserade bedömningsmetoder för socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer*. Stockholm.
- Socialtjänstlag, 2001:453.
- Tengström A, (2011) *Utvärdering av socialtjänstens och ideella kvinnojourers insatser för våldsutsatta kvinnor*. Stockholm: Karolinska Institutet och FORUM, Forskningscentrum för Psykosocial hälsa.
- Trost J, (2001) *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.
- Unizon, (2018) *Rätt till stöd och hjälp* ><http://unizon.se/mans-vald-mot-kvinnor/ratt-till-stod-och-hjalp>< (2018-12-23)
- Vetenskapsrådet, (2002) *Forskningsetiska riktlinjer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm.
- Vetenskapsrådet, (2017) *God forskningssed*. Stockholm.
- von Schantz Lundgren I, (2011) *Det regionala Kvinnofridsprojektet i Dalarnas län. En kartläggande studie*. Slutrapport. Arbetsrapport 2011:9. Falun: Högskolan Dalarna.
- Wallberg A, (2003) *Socialtjänsten och mäns våld mot kvinnor*. I: Heimer, G. & Posse, B. (red.). *Våldsutsatta kvinnor – samhällets ansvar*. Lund: Studentlitteratur.
- World Health Organization, (2002) *World report on violence and health*. Krug, E.G., Dahlberg, L.L., Mercy, J.A., Zwi, A.B. & Lozano, R. (eds) (2002). Geneva: World Health Organisation.
- World Health Organization, (2017) *Violence against women* ><https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>< (2018-12-17).

BILAGOR

Bilaga 1 - Intervjuguide

Intervjuguide

Inledande frågor

- Frågor om utbildning, hur länge du arbetat här och vad din roll är i arbetet med våldsutsatta kvinnor.

Bakgrund

- Hur definierar du våld i nära relationer?
- Hur kommer du i kontakt med våldsutsatta kvinnor i ditt arbete?
- Hur kan en våldsutsatt kvinnas situation se ut när hon kommer till er?

Arbetsätt

- Hur arbetar du med våldsutsatta kvinnan i din arbetsroll?
- Använder du dig av några arbetsmetoder? I så fall vilka?
- Hur anser du att dessa metoder hjälper dig i arbetet?
- Anser du att det finns några hinder med någon metod?
- Vilka stödinsatser har ni att erbjuda till våldsutsatta kvinnor?
- Hur anser du att processen vanligtvis är i arbetet med kvinnorna?
- Hur upplever du handlingsutrymmet i arbetet?

Upplevelser

- Hur upplever du arbetet med den våldsutsatta?
- Vilka känslor frambringas när du arbetar med våldsutsatta?
- Händer det att du måste hålla masken i arbetet med våldsutsatta?
- Upplever du att något är extra tufft i detta arbete?
- Kan du ge något exempel på ett ärende som påverkat dig?
- Hur upplever du att de våldsutsatta ser på insatserna?
- Händer det att du känner dig otillräcklig när det kommer till stödet du kan erbjuda den våldsutsatta?
- Varför tror du att våldsutsatta upplever hjälp från socialarbetare mindre bra jämfört med andra aktörer?

Ansvar

- Hur ser du på ansvarstagandet för arbetet med de våldsutsatta?
- Hur ser kommunikationen ut mellan andra professionella aktörer?

Bilaga 2 - Informationsbrev

Informationsbrev

Projektets titel: Mäns våld mot kvinnor i nära relationer: Socialarbetares arbete med våldsutsatta kvinnor.	Datum: 2018-11-22
Studieansvariga: Armina Nasic och Narima Vajzovic Din E-post: armiina.nasiic@hotmail.com narima_vajzovic@hotmail.se	Studerar vid Malmö universitet, Fakulteten vid hälsa och samhälle, 205 06 Malmö, Tfn 040- 6657000 Utbildning: Socionomprogrammet Nivå: Kandidatnivå
<p>Hej!</p> <p>Vi är två socionomstudenter som heter Armina Nasic och Narima Vajzovic. Vi läser vår sjätte termin och genomför nu vårt examensarbete. Handledare: Oskar Krantz, oskar.krantz@mau.se Syftet med vår undersökning är att få en djupare förståelse och kunskap kring socialarbetares arbete med våldsutsatta kvinnor. Då våld förekommer i många parrelationer idag anser vi detta samhällsproblem vara av vikt att belysa i vårt examensarbete.</p> <p>För att få svar på våra frågeställningar ämnar vi intervjua 6–8 socialarbetare som arbetar eller har erfarenhet av arbete med våldsutsatta kvinnor. Intervjuerna kommer att vara semistrukturerade och ha en tidsåtgång på ca. 30–60 minuter. Samtalet kommer att spelas in för att sedan kunna transkriberas och analyseras.</p> <p>Ditt deltagande i studien är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering.</p> <p>Konfidentialitet eftersträvas i undersökningen genom att ingen obehörig får ta del av materialet. Materialet förvaras så att det bara är åtkomligt för oss som är undersökningsledare. I rapporteringen av resultatet i form av en examensuppsats på Malmö universitet eller i annan form av publicering kommer informanterna att aidentifieras så att det inte går att koppla resultatet till enskilda individer.</p> <p>Efter att uppsatsen har blivit godkänd kommer den att publiceras på MUEP som är en databas på Malmö universitet.</p> <p>Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning.</p> <p>Armina Nasic och Narima Vajzovic</p>	

Bilaga 3 – Samtyckesblankett

 <p>MALMÖ UNIVERSITET FAKULTETEN FÖR HÄLSA OCH SAMHÄLLE</p>	<h1>Samtycke från deltagare i projektet</h1>
---	--

Projektets titel: Mäns våld mot kvinnor i nära relationer: Socialarbetares arbete med våldsutsatta kvinnor.	Datum: 2018-12-04
Studieansvariga: Armina Nasic och Narima Vajzovic Din E-postadress armiina.nasiic@hotmail.com narima_vajzovic@hotmail.se	Studerar vid Malmö Universitet, Fakulteten vid hälsa och samhälle, 205 06 Malmö, Tfn 040-6657000 Utbildning: Socionomprogrammet Nivå: Kandidatnivå
Jag har muntligen informerats om studien och tagit del av bifogad skriftlig information. Jag är medveten om att mitt deltagande är frivilligt och att jag när som helst utan närmare förklaring kan avbryta mitt deltagande	
Jag lämnar härmed mitt samtycke till att delta i ovanstående undersökning:	
Datum:	
Deltagarens underskrift:	